

JYVÄSKYLÄN YLIOPISTON
TIEDOTUSLEHTI
No 6/2007

Tiedonjyvä

Yliopistouudistus tehdään yhdessä
Arvot arvojärjestykseen

Teemana yliopiston arvot

- 10 Ilo irti yliopistouudistuksesta
- 13 Inkunaabeleista käyttöohjeisiin
- 14 Hyvä elämä on arvojen arvo
- 17 Teknologia edistää koulutuksen tasa-arvoa

■ Lisäksi

- 4 Lyhyet
- 18 Yksi meistä
- 21 Professori esittelyssä
- 22 Kaatumiset kuriin teknologian avulla
- 23 Eettiset
- 24 Maailma on arvoitusten solmu
- 26 Tiedonnälkään
- 28 Väitökset
- 29 Tietoniekka
- 32 Nooan arkki
- 33 Summary
- 34 Vitriini
- 35 Kalenteri

Tiedonjyvä

42. vuosikerta
Painos 5 100 kpl

Vastaava toimittaja
Anu Mustonen
puh. (014) 260 1054
anu.mustonen@adm.jyu.fi

Toimitussihteeri
Kirsi-Marja Nurminen
puh. (014) 260 1055
kirsi-marja.nurminen@adm.jyu.fi

Ilmoitusmyynti ja tilaukset
Kalevi Luoma
puh. (014) 260 1049
kalevi.luoma@adm.jyu.fi

Toimituksen postiosoite
Jyväskylän yliopisto/
viestintä
PL 35
40014 Jyväskylän
yliopisto

Käyntiosoite
Seminaarinkatu 15,
hallintorakennus, 4. kerros
Faksi (014) 260 1041

Julkaisija
Jyväskylän yliopisto
Forssan Kirjapaino 2007

Sisäinen jakelu:
Virastomestarit
ISSN 0789-4805

Seuraava numero
ilmestyy 30.11.2007

Kannessa: Hallintojohtaja
Erkki Tuunanen, JYY:n
pääsihteeri Tuomas Viskari
ja humanistisen tiedekun-
nan dekaani Maarit Valo
Kuva: Petteri Kivimäki
Tiedonjyvän tilaukset:
[www.jyu.fi/viestinta/
tiedonjyva](http://www.jyu.fi/viestinta/tiedonjyva)
Juttuvinkit toimitussihteerille

Aino Sallinen
rehtori

Hyvä raha, paha raha

Yliopisto on arvoyhteisö. Se rakentuu laaja-alaiselle humanistiselle arvopohjalle, joka juontuu antiikin filosofiaan ja kulttuurista. Ilman vankkaa ja koossapitävää arvopohjaa yliopistot eivät olisi säilyneet liki vuosikymmenten. Vaikka arvot edustavatkin pysyvyyttä, niitä koetellaan, ja ne kokevat muutoksia tieteen edistyessä ja toimintaympäristön muuttuessa.

Vapaa tutkimus ja autonominen asema ovat yliopisto-ideaaleista varjelluimpia. Autonomia ei ole kuitenkaan itsestäänselvyys. Sekin saa ajan mittaan erilaisia merkityksiä, ja sen sisältö joudutaan neuvottelemaan muun yhteiskunnan kanssa aina uudelleen. Tarve saada lisää toimintavapautta ja taloudellista autonomiaa on meneillään olevan yliopistouudistuksen keskeisin peruste.

Suhtautumisessa rahaan ja siihen liittyviin arvoihin kytee tiedeyhteisössä vahva jännite. Toisaalta kaivataan lisää rahaa, toisaalta epäillään erilaisia rahoituslähteitä. Budjettirahoitusta pidetään puhtaana ja tervetulleena, kun taas täydentävän rahoituksen pelätään ohjaavan tutkimusta ja kaventavan autonomiaa.

Ei julkinen rahoitukseen viatonta ole. Se on tarkkaan kohdennettua ja siksi toimintaa vahvasti ohjaavaa. Epäilyjä yksityisen rahoituksen turmiollisesta vaikutuksesta voitaisiin pitää jopa loukkaavina: ikään kuin tutkijat eivät osaisi pitää kiinni korkeista eettisistä periaatteistaan rahoituslähteiden vaihtuessa. Yliopiston on pidettävä kriittistä etäisyyttä kaikkiin rahoittajiin. Tutkimus voidaan tilata, mutta ei tuloksia.

Yliopistoreformi muuttaa suhtautumista rahaan.

Elinkeinoelämä on lähdössä näyttävästi tukemaan innovaatioyliopistoa. Toivottavasti tämä vauhdittaa lahjoituskäytännön viriämistä myös Suomessa. Yhdysvalloissa on kunnia-asia tehdä omalle yliopistolle lahjoituksia kiitoksena hyvästä koulutuksesta. Valtion tulee kuitenkin pysyä yliopistojen päärahoittajana sekä turvattu perusrahoituksen että pääomituksen kautta.

Yliopistojen irrottaminen valtion budjettitaloudesta kasvattaa taloudellista itsehallintoa ja antaa mahdollisuuden kartuttaa omaa varallisuutta. Tämä vaatii uudenlaista taloushallinnon osaamista ja kykyä hankkia lisääntyvästi resursseja – ei vain jakaa niitä. Myös koulutusviennin avautuminen edellyttää perinpohjaista kulttuurimuutosta. Tilivirastosta on siirryttävä yrittäjämäiseen yliopistoon.

Uudenlaisen talousosaamisen tarve kasvaa laitostasolta lähtien, koska valtiokonsernin taloudellinen turvakuu häviää. Erityisesti yliopiston uudistettavalle hallitukselle tulee niin raskaat talousvastuut, että niitä ei voida enää kantaa nykyisellä hallintomallilla.

Globalisaation takia kaupalliset arvot korostuvat väistämättä. Vastoin epäilyjä tämä ei kuitenkaan romuta yliopiston sivistystehtävää. Komission puheenjohtaja **José Manuel Barroso** korosti keväällä EUA:n konferenssissa Lissabonissa, että yliopistot eivät ole vain talouselämän jatke, vaan niillä on monia luovuttamattomia tehtäviä. Hänen mukaansa laajasta missiosta huolehtiminen on eurooppalaisten yliopistojen menestymisen elinehto.

Jyväskylän yliopisto maan tuottavin

Jyväskylän yliopisto on tuottavuudeltaan maamme yliopistojen ykkönen. Tämä käy ilmi Valtion taloudellisen tutkimuskeskuksen erikoistutkija Tarmo Rädyn tekemästä tutkimuksesta, jossa selviteltiin Suomen yliopistojen kokonais-tuottavuuden kehitystä vuosina 1998–2005.

– Yliopisto tekee resursseillaan maan parasta tulosta. Eniten tuottavuuttaan ovat lisänneet humanistinen ja yhteiskuntatieteellinen koulutusala, mutta miltei poikkeuksetta kaikkien koulutusalojen tuottavuus on yli valtakunnallisen keskiarvon, rehtori **Aino Sallinen** korostaa.

Tutkimuksessa tuottavuuden mittareita olivat julkaisuaktiiviteetti ja tuotetut tutkinnot. Tuotokset arvotetaan niiden tuotantokustannusten eli hintojen perusteella huomioiden eri yliopistojen ja koulutusalojen erilaisuus.

JYKYSille uusi puheenjohtaja

Jyväskylän yliopiston alumnit JYKYS ry:n uudeksi puheenjohtajaksi on valittu professori **Minna-Riitta Luukka** kielten laitoksesta. Sihteerinä jatkaa viestintäsihteerinä **Pirjo Heikkinen** yliopiston viestinnästä.

KUVATIIMI/ROY PIETILÄ

Kokkolan yliopistokeskuksen uudisrakennus vihittiin käyttöön sytyttämällä soihdut. Ensimmäisen soihdun sytytti Jyväskylän yliopiston rehtori Aino Sallinen. Kuvassa vasemmalta myös kauppa- ja teollisuusministeri Mauri Pekkarinen, rehtori Matti Jakobsson Vaasan yliopistosta ja rehtori Lauri Lajunen Oulun yliopistosta. Avustamassa Kokkolan yliopistokeskuksen johtaja Mikko Viitasalo.

Kokkolan yliopistokeskuksen uudisrakennus käyttöön

Kokkolan yliopistokeskus Chydeniuksen uudisrakennus vihittiin käyttöön 6.9. Toiminta uusissa tiloissa käynnistyi kuitenkin jo elokuun alussa.

Rakennuksessa on työtilat kaikille yliopistokeskuksen noin 100 työntekijälle. Luokkatilat ovat sijoittuneet neljään kerrokseen pääaulan yhteyteen. Kirjasto palvelee opiskelijoita rakennuksen ensimmäisessä kerroksessa. Uudisrakennus on yhdistetty käytävällä Keski-Pohjanmaan ammattikorkeakoulun Kokkolan tekniikan ja liiketalouden yksikköön.

Uudisrakennuksen kerrosala on noin 5000 m², ja sen rakentamiskustannukset olivat 7,3 miljoonaa

euroa. Kiinteistön rakennuttaja on Kiinteistö Oy Kokkolan Kampus, jonka osakkeenomistajat ovat Keski-Pohjanmaan koulutusyhtymä ja Kokkolan kaupunki. Tilat on vuokrattu Jyväskylän yliopistolle.

Kiinteistön arkkitehtisuunnittelusta vastasi arkkitehtitoimisto Jorma Paloranta Oy.

Chydenius-mitali Aino Salliselle

Chydenius-mitali on tänä vuonna myönnetty Jyväskylän yliopiston rehtorille **Aino Salliselle**. Rehtori Sallisen rooli yliopistokeskus Chydeniuksen kehityksessä on ollut keskeinen.

David voitti Goljatit led-valon keksimisessä

Vuonna 2006 Millennium-palkinnon saanut tutkija, Kalifornian yliopiston professori **Shuji Nakamura** vieraili Jyväskylän yliopistossa 26.9. Hänen ohjelmaansa kuului muun muassa tutustuminen Nanoscience Centeriin sekä osallistuminen Teknologia ja innovaatio -seminaariin.

Nakamura tunnetaan sinisen, valkoisen ja vihreän led-valon sekä sinisen laserin keksijänä.

– Pidän itseäni enemmän insinöörinä kuin tiedemiehenä, Nakamura kuvaili.

Tutkijana Nakamura oli oman tiensä kulkija, sillä muu tiedemaailma ei ollut kiinnostunut sinisen ledin kehittämistä galliumnitrideistä (GaN). Myös Nakamura itse oli skeptinen. Silti hän pienen yhtiön ainoana tutkijana onnistui vuonna 1993 siinä, missä isot epäonnistuivat.

Sinisen led-valon keksimistä seurasivat nopeassa tahdissa uudet keksinnöt, vihreä ja valkoinen led-valo sekä sininen laser. Valkoinen led on vähitellen mullistamassa käyttämäämme valaistusta.

– Valaistus haukkaa maailman sähkönkulutuksesta suurimman osan, noin 30 prosenttia. Led-valo kuluttaa huomattavasti vähemmän energiaa kuin hehkulamppu. Esimerkiksi Yhdysvalloissa säästettäisiin vuodessa 115 miljoonaa euroa, jos hehkulamput vaihdettaisiin led-valoihin. Kehityksessä led-valot helpottavat kansalaisten opiskelua.

Led-valojen sovellukset ovat moninaiset. Niiden avulla voidaan puhdistaa vettä ja pidentää hedelmien ja kasvien säilyvyyttä. Myös liikenne- ja katuvaloissa sekä autoissa voidaan hyödyntää ledejä.

Nakamuran tutkimustyö GaN-puolijohdeiden parissa jatkuu edelleen muun muassa valaistukseen ja kodin elektroniikkaan liittyvien laitteiden kehittämiseksi. -KMN

KIRSI-MARJA NURMINEN

Professori Nakamura tutustui Nanoscience Centeriin ja pääsi kurkistamaan siellä tehtävään tutkimukseen.

Viime vuonna valmistuneet fyysikot työllistyneet hyvin

Fysiikan laitos on jälleen selvittänyt valmistuneiden fyysikoiden sijoittumista työelämään. Vuonna 2006 valmistuneista 38 maisterista kyselyyn vastasi 34 eli 89,5 prosenttia. Vastanneista vain yksi oli kyselyn aikaan työttömänä.

Eniten fyysikoita työllisti jatkokoulutus, sen jälkeen opetus ja koulu-

tus sekä tutkimus ja tuotekehitys. 82 prosenttia vastanneista ilmoitti työn vastaavan hyvin koulutustaan. Lisäkoulutusta toivottiin erityisesti tietotekniikasta. Myös urasuunnitteluun vastaajat toivoivat enemmän opastusta.

Fysiikan laitos onkin suunnitelmassa uutta Fysiikko työelämässä -

kurssia kolmannen vuoden opiskelijoille. Kurssin tavoite on valmistaa opiskelijoita työelämään varten sekä lisätä FM-tutkinnon tunnettuutta työmarkkinoilla. Kurssin yhteydessä vahvistetaan laitoksen kontakteja paikalliseen yritysmaailmaan ja avataan uusia kanavia opiskelijoiden työllistymiselle opintojen päätyttyä.

Antero Taivalaari on vuoden alumni

Kauppatie- teen tohto- ri Antero Taivalaari

valittiin yli-
opistopäivil-
lä lokakuun
alussa Jyvä-
skylän yliopis-
ton vuoden alumniksi. Taivalaari opiskeli Jyväskylässä pääaineena tietojenkäsittelyoppia. Ekonomiksi hän valmistui vuonna 1989 ja kauppatieteen tohtoriksi vuonna 1993. Taivalaari on kotoisin Säynätsalosta.

Taivalaari kehitti Piilaaksossa Kaliforniassa Sun Microsystemsissä työskennellessään yhdessä kollegansa **Bill Bushin** kanssa matkapuhelimiin sopivan Java-alaustan, niin sanotun mobiili-Javan. Sillä on ollut keskeinen rooli matkaviestimien murroksessa puhelimita älykkäiksi monitoimilaitteiksi sekä ohjelmistoalustoiksi. Tänä päivänä käytössä on varovaisestikin arvioiden yli 1,5 miljardia matkapuhelinta, joissa on ainakin pieni osa siitä koodia, jota Taivalaari on ollut kehittämässä.

Myös suomalaisen mobiilipeliteollisuuden menestyksen taustalla on ollut nimenomaan mobiililaitteiden avautuminen ohjelmistokehittäjille sekä laitteistoriippumattomien ohjelmistostandardien synty.

Nykyisin Taivalaari työskentelee Tampereella edelleen Sun Microsystemsin palveluksessa ja toimii dosentina Tampereen teknillisessä yliopistossa. Viimeisen kahden vuoden ajan Taivalaaren tutkimustoiminta on keskittynyt erityisesti webbiohjelmointiin.

PIIRRÓS: JONNA MARKKULA

Erilainen oppija kohtaa esteitä opintiellään

Osana 25.9. järjestettyä Esteetön Jyväskylä-tapahtumaa käytiin Jyväskylän yliopistossa moninaisuutta opiskelussa ja työssä käsittelevä paneelikeskustelu. Keskustelussa pohdittiin minkälaisia asenteita ja ongelmia erilaiset oppijat kohtaavat. Keskustelua johtivat yliopiston ja ammattikorkeakoulun opiskelijajärjestöjen puheenjohtajat **Jarmo Lyhty** ja **Antti Suuronen**.

Keskeisimpinä ongelmina panelistit pitivät kielteisiä asenteita ja tietämättömyyttä sekä tukipalvelujen vähäisyyttä.

– Asenneilmapiiristä johtuen liikuntavammaiset eivät uskalla hakea tukea opiskeluun ja kokevat syrjintää työmarkkinoilla, kertoi Jyväskylän vammaisneuvoston sihteeri **Ve-**

jo Paananen.

ADHD-nuoren äiti **Päivi Pietiläinen** oli samoilla linjoilla ja pahoitteli, että tarkkaavaisuushäiriöisten vaikeudet tulkitaan usein väärin ja heidät leimataan syyttä laiskoiksi ja saamattomiksi.

– Maahanmuuttajien ja viittomakielisten sopeutumista puolestaan vaikeuttavat yhteisen kielen puute, ihmisten liiallinen varovaisuus ja erilaisuuden pelko, selitti JYY:n hallituksen jäsen **Ahmad El Massari**.

Panelistit toivoivat, että oppimisympäristöjen ja työpaikkojen liikunnan rajoitteet poistettaisiin, kampanuksen monikulttuurisuutta kehitettäisiin ja erilaisuutta opittaisiin arvostamaan. -JK

Pääkaupunkiseudulle lisää luokanopettajakoulutusta

Opetusministeriön asettama Opettajankoulutus 2020 -työryhmä esittää, että luokanopettajakoulutuksen koulutuspaikkoja siirretään vuodesta 2010 lähtien Pohjois- ja Itä-Suomesta pääkaupunkiseudulle, koska Etelä-Suomen opettajatarve on kasvava.

Työryhmä ei pidä emoyliopistosta erillään olevia opettajakoulutusyksiköitä (filiaaleja) tarpeellisina koulutus- tai tutkimussyistä. Jos yliopistot haluavat ylläpitää filiaaliyksiköitä aluepoliittisista syistä, tulisi ne liittää hallinnollisesti yliopiston opettajakoulutuksesta vastaavaan pääyksikköön.

Työryhmä esittää myös, että erityisopettajien ja maahanmuuttajataustaisten opettajien koulutuspaikkoja kasvatetaan ja rehto-

rien täydennyskoulutusta kehitetään.

Tutkimusohjelma koulutuksen tueksi

Opettajankoulutus 2020 -työryhmä haluaisi vahvistaa opettajakoulutuksen tutkimusta kohdennetulla tutkimusohjelmalla ja lisätä kansallista yhteistyötä.

Työryhmässä Jyväskylän yliopistoa edustavat professori **Jouni Välijärvi** Koulutuksen tutkimuslaitoksesta sekä työryhmän sihteeri, asistentti **Pekka Räihä** OKL:sta.

Opettajankoulutuksen kehittämistä koskeva selvitys liittyy meillä olevaan korkeakoulujen rakenteellisen kehittämisen prosessiin.

Eurooppalainen pr-alan gradupalkinto Jyväskylään

Jyväskylän yliopiston yhteisöviestinnän jatko-opiskelija **Laura Asunan** pro gradu-tutkielma *Professionalismi eurooppalaisella PR-alalla* sai EUPRERA:n myöntämän Jos Willems-palkinnon syyskuun lopussa Tanskassa järjestetyssä kongressissa.

Tuomaristo ylisti Asunan tutkielman teoreettista otetta, asianmukaisuutta ja innovatiivista metodien valintaa. Tutkielman ansiokas lähdeluettelo teki myös vaikutuksen tuomaristoon.

Eurooppalainen PR-alan kouluttajien ja tutkijoiden järjestö EUPRERA palkitsee vuosittain alan parhaan lopputyön tekijän arvostetulla Jos Willems-palkinnolla.

Luovaa pörinää yliopistoallianssin ympärillä

Yliopiston henkilökunnan ideointikykyä testataan nyt paitsi yliopistouudistuksella myös Sisä-Suomen yliopistoallianssi -hankkeella. Rehtori **Aino Sallinen** haastoi kaikki miettimään uusia yhteistyön mahdollisuuksia Tampereen yliopiston ja Tampereen teknillisen yliopiston kanssa. Yhteistyötä tehdään jo kymmenissä eri hankkeissa.

– Neuvottelut ovat käynnistyneet hyvissä merkeissä, ja hankkeen ympärillä on myönteinen kuhina, suorastaan luova pörinä, kuvaili Sallinen.

Yliopistoallianssi vastaa osaltaan

yliopistojen väliseen kilpailuun osaajista ja resursseista. Allianssia valmistelee työryhmä, johon kuuluvat yliopistojen rehtorit ja hallintojohtajat. Työryhmän puheenjohtaja on ministeri **Christoffer Taxell** ja varapuheenjohtaja Tampereen yliopiston kansleri **Jorma Sipilä**. Sihteeristön muodostavat yliopistojen suunnittelupäälliköt sekä hankkeen koordinaattori **Mika Nieminen**.

Seuraavana tavoitteena on saada allianssihanke mukaan Opetusministeriön rakenteellisen kehittämisen ohjelmaan ja siten myös rahoitusta sille. Neuvotteluja tästä käy-

dään ensi keväänä.

– Tarkoitus olisi aloittaa ensimmäinen yhteinen tutkijakoulu ja maisteriohjelma jo ensi vuonna. Virallisesti yliopistoallianssi aloitetaan vuoden 2010 alussa uuden yliopistolain tultua voimaan, Sallinen kertoi.

Historian ja etnologian laitos sekä taiteen ja kulttuurin tutkimuksen laitos ovat jo hyvässä allianssivauhdissa. Yhdessä Tampereen yliopiston informaatiotutkimuksen laitoksen kanssa järjestettävä arkistohallinnan AHMO-maisteriohjelma käynnistyy ensi vuoden alussa. -KMN

Yliopistouudistus tuo vapautta ja vastuuta

Yliopistojen asemaa muuttava lakiuudistus etenee vauhdilla. Nyt on vaikuttamisen aika.

Mitä säilytetään? Mitä halutaan muuttaa?

Ja miksi?

TEKSTI Kirsi-Marja Nurminen
KUVAT Petteri Kivimäki

Ilo irti yliopistouudistuksesta

Megauudistus haastaa yliopistolaiset ideoimaan yhdessä

Yliopistomaailmaa on viimeisten vuosien aikana myllätty uuteen uskoon. Kun uuden palkkausjärjestelmän aiheuttamat ilot ja surut ovat vaimentuneet, on edessä vielä suurempi ja nopealla aikataululla etenevä muutos. Yliopistouudistuksen myötä yliopistot saavat itsenäisemmän aseman suhteessa valtioon. Tämä edellyttää mittavia lakimuutoksia ja ennen kaikkea yliopistojen hallinnon järjestämistä uudelleen.

Uudistuksen avulla halutaan taata suomalaisten yliopistojen ja suomalaisen yhteiskunnan kilpailukyky tulevaisuudessa.

– Vaikka voimavaroihimme nähden olemme tehneet hyvää työtä, on tilivirastoasemassa vaikea edetä. Maailman menestyneimmillä yliopistoilla on kaikilla hyvä autonomia asema. Uudistuksen myötä yliopistot ovat vapaampia tekemään omia ratkaisujaan ja profiloitumaan haluamallaan tavalla. Tämän suuruusluokan uudistusta ei yliopistolaitoksessa ole tehty sitten sen perustamisen, korostaa Jyväskylän yliopiston hallintojohtaja **Erkki Tuunanen**.

Yliopistoja ravistelevat myös tuottavuusohjelma, palvelukeskussuunnitelma, yliopistojen rakenteellinen uudistaminen ja Sisä-Suomen yliopistoallianssi.

– Tuottavuusohjelman jatkoa katsotaan jo tänä syksynä. Yliopistojen tuottavuus on noussut. Uudistuksen avulla meidän pitäisi päästä eroon juuri tällaisista, yliopistomaailmaan huonosti sopivista ohjelmista. Samoin uudistus antaa meille vapaammat kädet edistää Sisä-Suomen yliopistoallianssin kaltaista yhteistyötä muiden yliopistojen kanssa. Palvelukeskusideaa näytetään muokattavan parhaillaan vastaamaan paremmin uudenlaisien yliopistojen tarpeita. Jos sen käyttö tulee yliopistoille edullisemmaksi kuin omien palvelujen tuottaminen,

niin miksi ei. Voimien yhdistäminen on joka tapauksessa järkevää.

Vapaus tuo yliopistoille myös enemmän vastuuta.

– Ohjaus ei jatkossa varmaankaan ole niin yksityiskohtaista. Toisaalta ministeriöllä on todella mahdollisuus palkita joustavammin niitä, jotka saavat aikaan. Ja jos tavoitellaan kansainvälistä huippua, tarvitaan jo rutkasti lisää rahaa. Näillä resursseilla ei siihen päästä, Tuunanen muistuttaa.

Rakenteelliseen kehittämiseen on ministeriöltä tänä vuonna tulossa lisärahaa seitsemän miljoonaa euroa. Kaikkiaan yliopistojen tutkimukselle ja opetukselle esitetään reilua 1,4 miljardia euroa.

Ei kaikkea uusiksi

Tässä vaiheessa uudistusprosessia hallintojohtaja toivoo vastuullisuutta kaikilta yliopistolaisilta.

– Jokaisella on sanavaltaa uudistuksen toiminnallisiin ja kulttuurisiin pelisääntöihin. Näkisin mielelläni ihmisten heittävän uusia ideoita ihan spontaanisti. Uudistuksella ei ole valmiita nuotteja, joten ihmisillä on poikkeuksellinen mahdollisuus vaikuttaa – esimerkiksi yliopiston sisäisissä työryhmissä, Tuunanen muistuttaa.

Kaikkea ei kuitenkaan ole järkevää panna uusiksi.

– Yliopistot tavoittelevat jo nyt hyvää vastuullisesti ja määrätietoisesti. Tämän toimintatavan haluaisin säilyttää jatkossakin. Samoin on säilytettävä asiantuntijayhteisön vapaus – ei kukko käskien laula, naurahtaa Tuunanen.

Humanistisen tiedekunnan dekaani, Professoriliiton varapuheenjohtaja ja puheviestinnän professori **Maarit Valo** haluaisi säilyttää uudessa yliopistossa laajan perustutkimuksen.

Uudistukselle ei ole valmiita nuotteja, vaan ideoita voi heittää spontaanisti, toivoo hallintojohtaja Erkki Tuunanen (edessä). Äänensä kuuluviin haluavat myös opiskelijat ja henkilökunta, joita tässä edustavat JYY:n pääsihteeri Tuomas Viskari ja puheviestinnän professori Maarit Valo.

– Siitä me Jyväskylässä olemme kuuluisia enkä haluaisi sitä lasta heittää pesuveiden mukana. Samoin yliopistosamme on mielestäni hyvin huolehdittu siitä, että henkilöstö voi osallistua päätöksentekoon ja vaikuttaa asioihin.

Tavoitteet mietittävä yhdessä

Myös dekaani Valo uskoo yliopistouudistuksesta olevan hyötyä.

– Pääsemme arvioimaan nykyisiä käytäntöjä ja heittämään turhia pois. Siinä mielessä uudistuksesta voisi ottaa ilon irti. Lisäksi tilivirastona oleminen on kaikilla hallinnon tasoilla rasittavaa. Nyt olisi mahdollisuus keventää hallinnon työtaakkaa, pohtii Valo.

– Ja jos sitä kautta päästäisiin irti valtion tuottavuus-

ohjelmasta ja saataisiin pelivaraa henkilöstön palkkaamiseen, keksii Jyväskylän yliopiston ylioppilaskunnan pääsihteeri **Tuomas Viskari**.

Lakiuudistuksen aiheuttamat huolet ovat tässä vaiheessa prosessia kuitenkin vielä päällimmäisenä mielessä.

– Olisi tärkeää, ettei henkilöstöä unohdeta missään vaiheessa uudistusta. Filosofisempi huoli on, pysymmekö sivistys- ja tutkimusyliopistona, jossa on sijaa tutkimusteemojen kirjolle, Valo toteaa.

Viskari puolestaan huolehtii taloudellisista kysymyksistä.

– Miten valtiolta tuleva rahoitus tulevaisuudessa kohdennetaan ja millaisia tulosohjauksen keinoja käytetään? Miten tulosta mitataan ja kuinka se vaikuttaa laatuun? Pystyykö yliopisto määrittelemään omat tavoitteensa vai toteutuvatko uudistuksessa jonkun muun tavoitteet, hän kysyy.

Keskustelutilaisuudet eivät Valon mielestä riitä uudistuksen valmistelussa.

– Tiedekunnissa ja erillislaitoksissa pitäisi olla valmius käynnistää uudistus nopeasti. Pitäisi perustaa esimerkiksi hallinnon tai rekrytoinnin uudistuksia pohtivia työryhmiä, jotka etsisivät parhaita käytäntöjä. Tämä ei ole vain hallintoviraston työtä.

Opiskelijoiden ääntä on tässä vaiheessa uudistusta

Mitä nykyisestä yliopistosta pitäisi uudistuksessa säilyttää?

Hannu Jalkanen, tutkija, Koulutuksen tutkimuslaitos, akava-laisten pääluottamusmies

Toivon, että yliopistossa säilyy edelleen kriittinen tieteellinen ajattelu, joka toteutuu kaikessa yliopiston toiminnassa. Juuri se on antanut ja antaa tulevaisuudessakin yliopistolle oikeutuksen ja autonomian. Sitä tarvitaan jo uudistuksen valmistelussa, ja toivottavasti siitä tulee myös uudistetun yliopiston toiminn-

kaluttuun keskeisin osa.

Yliopisto on luonteeltaan avoin asiantuntijayhteisö, jonka toimintaan ovat sitoutuneet erityisesti henkilökunta ja opiskelijat omine ja yhteisine tavoitteineen. Kehittyäkseen se vaatii myös monenlaista vuorovaikutusta ulkopuolisten tahojen kanssa. Myös opetusministeriön poliittinen vastuu on tässä keskeistä. Yliopistojärjestelmän uudistuksen yksi vaikeimmista tehtävistä onkin tasapainon pitäminen opiskelu- ja työyhteisön, koko tiedeyhteisön ja muiden tahojen pyrkimysten kesken.

Pelkkä talouskvartaalien sahante- rä vahingoittaa yliopiston toimintaa.

Yliopiston menestymiseen tarvitaan kaikkien osaaminen ja unelmat.

Matti Leino, fysiikan professori, varehtori

Haluaisin säilyttää sen ilon, jonka nuorten kanssa yhdessä oppiminen ja tieteellinen tutkimus tuovat sekä yliopistoväen mahdollisuuden osallistua merkittävästi yliopiston johtamiseen.

kuultu Viskarin mielestä kohtuullisen hyvin.

– Vaikuttavuus mitataan sitten lopputuloksessa. Yliopistoyhteisön pitäisi tässä vaiheessa myös yhdessä määritellä uudistuksen tavoitteita ja toimenpiteitä.

Koulutusta tarvitaan

Uudistuksen myötä yliopistot tulevat jatkossa etsimään valtion rahoitusta täydentävää ulkopuolista rahoitusta. Dekaanin Valon yksi huoli on, miten henkilöstön asiantuntemus riittää taloushallinnon kiemuroihin. Humanistisessa tiedekunnassa toimii tutkimusrahoituksen tukitiimi, joka auttaa laitoksia hankkeiden toteutuksessa.

– Tukitiimi on yksi vastaus laitosten ajan ja tiedon puutteeseen. Esimerkiksi EU-rahoituksen hakemisessa ja hallinnoinnissa siitä on paljon apua laitoksille. Osaamisen tasoa näissä asioissa pitää silti nostaa ja herätellä ihmisiä muutokseen. Henkilöstön koulutus tulee vaatimaan isoja satsauksia, Valo arvelee.

Lisätietoja yliopistouudistuksesta yliopiston nettisivuilla osoitteessa www.jyu.fi/yliopistolaitos_uudistuu. Myös Opetusministeriön sivuilla on keskustelufoorumi, jonne löytää ministeriön sivuilta osoitteessa www.minedu.fi, koulutus ja sieltä yliopistokoulutus ja yliopistolaitoksen uudistaminen. Sivuille on myös koottu yliopistouudistukseen liittyvää materiaalia.

Riitta Ollila, kauppaoikeuden lehtori, taloustieteiden tiedekunta

Yliopiston pitäisi oppia hyödyntämään paremmin nykyistäkin itsehallintoa, kun se on sekä perustulossa että yliopistolaissa turvattu. Työnantajalla on velvollisuus kohdella yhdenvertaisesti kaikkia työntekijöitä. Yliopiston pitää tyydyttää kansallisen tutkimuksen ja

opetuksen tarpeet. Yliopistoja ei voi ohjata ja kehittää pelkästään niiden tieteenalojen ehdoilla, joilla on mahdollisuuksia kansainväliselle huipulle.

Matti Vesa Volanen, tutkija, Koulutuksen tutkimuslaitos

Kysymys on asetettu konservatiivisesti. Suosittelisin kaikille Michael A. Petersin uunituoretta kirjaa ”Knowledge Economy, Development and the Future of Higher Education”. Yliopistokysymys on nyt asetettava toisin, ihmiskunnan

ja aikakauden haasteiden mitataavassa, tietotalouden uusien tuotantovälineiden ja omistussuhteiden kentässä. Tiedon demokratisoituminen, tiedon lähteiden ja saatavuuden avoimuuden laajentaminen ovat aivan huikeiden uusien mahdollisuuksien kynnyksellä. Kaikki työ edellyttää oppimista ja tiedon tuottamista. Yliopiston tiedonmonopoli on jo menetetty. Yliopisto menee uusiksi.

Yliopistouudistuksen aikataulu

26.10.2007

mennessä yliopistojen kannanotot yliopistolakiuudistusta pohtineen työryhmän muistioon

Elo-syyskuu 2008

lakiuudistusehdotus lausuntokierrokselle

Kevät 2009

lakiuudistusehdotus eduskunnan käsittelyyn

1.8.2009

lakiuudistus voimaan

1.1.2010

uuden yliopistolain mukainen toiminta alkaa

Inkunaabeleista käyttöohjeisiin

Yliopiston kirjasto 95 vuotta

– Suuri ei välttämättä ole kaunista, vaan laatu tulee sitä, miten hyvin pystymme täyttämään asiakkaidemme tarpeet, määrittelee Jyväskylän yliopiston kirjaston ylikirjastonhoitaja **Pirjo Vatanen**.

Ei sillä, ettei yliopiston kirjasto olisi suuri – siitä pitää huolen jo vuodesta 1919 voimassa ollut vapaakappaleoikeus. Kirjasto juhlii tänä vuonna 95-vuotista toimintaansa. Sen edeltäjän, Jyväskylän yliopiston tieteellisen kirjaston perustamispäivänä pidetään 1.10.1912.

– Kirjaston perustamisen pontimina oli osittain varakokeelman saaminen Helsingin yliopiston kansalliskokoelmalle. Tätä pidettiin jo turvallisuussyistä tärkeänä. Jyväskylässä oli tuolloin todellinen fennomaanikeskittymä, ja siksi kaupunki katsottiin sopivaksi paikaksi. Taustalla oli myös ajatus perustaa Jyväskylään suomalainen yliopisto.

Kirjastoon kuuluu pääkirjasto ja neljä kampuskirjastoa, mutta toiminta ja myös muut kuin peruspalvelut on keskitetty pääkirjastoon.

– Hyvä palvelutaso voidaan näin taata varsin kustannustehokkaasti ja hankinnat hoitaa keskitetysti. Jyväskylän yliopiston kirjasto toimii aktiivisesti valtakunnallisessa kirjastoverkossa. Lisäksi paikallinen yhteistyö on vireää ja antoisaa sekä tuo hyötyjä.

Yhteistyössä ovat mukana Jyväskylän kaupunginkirjasto – Keski-Suomen maakuntakirjasto ja ammattikorkeakoulun kirjasto. Kirjastoilla on muun muassa yhteinen aineistohaku Internetissä.

Tulevaisuus täynnä kysymysmerkkejä

Kirjaston toiminta on muutakin kuin aineistojen hankintaa ja lainausta.

– Annamme tiedonhankinnan koulutusta, autamme aineiston sähköisessä julkaisemisessa ja tarjoamme työtiloja. Niitä kirjastoon kaivataan koko ajan lisää. Muun muassa hiljaista työskentelytilaa on toivottu. Muutoin kirjastoamme käytetään sen sijainnista johtuen varsin eri tavalla kuin tieteellisiä kirjastoja yleensä: ovilaskurimme mukaan kirjastossa on vuosittain yli kaksi miljoonaa käyntikertaa eli ihmiset pistäytyvät meillä monta kertaa

Ylikirjastonhoitaja Pirjo Vatanen toivoo, että yliopistouudistuksen valmisteluissa pohdittaisiin myös kirjastojen asemaa.

päivässä, Vatanen kertoo.

Yliopistouudistus tulee vaikuttamaan myös yliopistojen kirjastojen asemaan, vaikkei vielä tiedetä, miten.

– Jo nyt kirjastoilla on paljon yhteistä, esimerkiksi tietojärjestelmät. Pitäisi kuitenkin miettiä kokonaisuutena, miten Suomen tieteellinen tietohuolto hoidetaan uudessa tilanteessa ja samoin esimerkiksi sitä, kuka kokoelmat omistaa. Kirjastojen asemasta ja rahoituksesta on keskusteltava nyt. Kirjasto on paitsi osa tutkimusta, opetusta ja opiskelua myös kytköksissä niiden prosesseihin eikä se siten ole tukitoiminto samalla tavalla kuin esimerkiksi hallinto.

Vatanen toivookin, että kirjastojen olemassa olevia rakenteita ja foorumeja hyödynnettäisiin.

– Esimerkiksi yliopistokirjastojen neuvostolle voisi antaa lisää resursseja ja virallisemmän aseman. Samoin huippututkimuksen tietoaineistoihin tulisi löytyä keskitetty kansallinen rahoitus, jotta aineistot olisivat laajemmin opiskelijoiden ja tutkijoiden käytössä ja tukisivat näiden liikkuvuutta.

Kirjaston 95-vuotispäivää juhlistetaan seminaarilla, jonka ajankohta selviää lähiaikoina.

TEKSTI Kirsi-Marja Nurminen

KUVA Petteri Kivimäki

Hyvä elämä o

Yhteiskuntapolitiikan professori **Marja Järvelä** istuu kätet pystyssä ja käytännöllisen filosofian professori **Sami Pihlström** osoittelee häntä uhkaavasti sormella. Dramaattinen tilanne, joka on onneksi vain valokuvaajaa varten lavastettu. Professorit Järvelä ja Pihlström ovat hyvissä väleissä, ja tarkoitus on taistelun sijaan keskustella arvoista. Mutta ensin on syytä määrittellä, mistä keskustellaan.

Järvelä: Arvot ovat yhteisiä uskomuksia hyvistä ja tavoiteltavista asioista.

Pihlström: Tähän uskomuksia-sanaan tartun heti. Ovatko ne uskomukset yksilön mielessä vai kollektiivisiä? Voiko yhteiskunnalla olla uskomuksia?

J: Sosiologille uskomukset ovat kollektiivisiä, ovat ne sitten taloudellisia tai kulttuurisia tai mitä milloinkin.

P: Niin, arvoja on monenlaisia, vaikkapa välineellisiä tai eettisiä. Arvotkin voi laittaa arvojärjestykseen, mutta millä perusteella?

J: Arvojen arvo voisi olla hyvä elämä. Se on vähän uhanalainen nykyisin.

P: Hyvä elämä on perinteinen myös filosofin näkökulmasta. Se on yksi etiikan peruskysymyksistä. Aristoteelilla sitä vastasi onnellisuus.

J: Arvojen hierarkiat ovat myös yhteiskuntapoliittisesti kiinnostavia. Usein arvot ovat yhtä ja toiminta toista. Esi-

n arvojen arvo

merkiksi kestävän kehityksen osalta tämä on ollut pulma jo 1980-luvulta lähtien.

P: Filosofia puolestaan kiinnostaa, voidaanko tehdä jyrkkää rajaa arvojen ja tosiasioiden välillä eli niiden välillä, miten on ja miten pitäisi olla. Ajatellaan, että arvot ovat subjektiivisia, mutta tosiasiat objektiivisia. Jos Yhdysvalloissa republikaanit ja demokraatit kiistelevät Irakin sodasta, niin voisi kuvitella heidän arvojensa olevan erilaiset mutta faktojen samat.

Voidaan kuitenkin väittää, että myös heidän käsityksensä tosiseikoista on erilainen.

J: Ilmastonmuutoksesta puhuttaessa pohdittiin pitkään, onko ilmiö tosi. Kun suuria arvoja on menetettävänä, tarvitaan valtavia tekoja ja on punnittava riskejä. Yhteiskuntapolitiikka on täynnä tällaisia dilemmoja.

Tilaa kriittisyydelle

Katugallupien ja kyselyjen mukaan yhteiskunnan ja ihmisten arvot ovat kovenemassa. Pitäisikö näihin uskoa?

P: Gallupit tuovat esille arvostuksia ja asenteita enem-

On tärkeää säilyttää tila kriittisille näkökulmille. Jonkun pitää pystyä sanomaan, että nyt arvostetaan väärä asioita.

män kuin arvoja. Luulisin kuitenkin, että mainittu hyvä elämä on niissäkin aika pysyvä arvo.

J: Toisaalta kyllä arvotkin ovat muutoksen tilassa. Jos-sain määrin silti uskon arvojen pysyvyyteen. Ihmisillä on reserviä reagoita ylilyönteihin.

P: On tärkeää säilyttää tila kriittisille näkökulmille. Jonkun pitää pystyä sanomaan, että nyt arvostetaan väärä asioita. Hyvän elämän käsitteeseen on aika hyvä peilata arvoja, vaikka joskus sekin voi hämärtyä. Niin kävi natsi-Saksassa.

J: Entäpä käsite moniarvoisuus? Sekin pitäisi suhteuttaa kohtuudella hyvään elämään, muuten se ei välttämättä oikein toimi.

P: On filosofisesti huonosti perusteltua hyväksyä sellainen äärimmäinen relativismi, jonka mukaan arvojen suhteen ei enää voida tehdä erottelua oikean ja väärän välillä millään kriteereillä. Miten pitkään pitää suvaita esimerkiksi sellaisia arvoja, jotka edustavat suvaitsemattomuutta?

Totuuden malja

Yliopiston arvoissa korostuvat totuuden etsiminen ja sivistysperinnön uudistaminen. Toteutuvatko ne käytännössä?

J: Yliopisto on ikään kuin institutionalisoinut totuuden arvon. Se on kuin malja, josta kaikki voivat ammentaa, mutta jokaisen on myös tuotava siihen jotakin. Tuntuu kyllä siltä, että tämä näkökulma on nyky-yliopistoissa unoitettu. Toimintaa mitataan muilla mittareilla.

P: Toivottavasti kyse ei ole vain ylevistä sanoista. On vaara, että yliopiston perustehtävä hämärtyy, jos tietoa ja osaamista ajatellaan pelkkinä tuotteina. Samoin on ikävää, jos esimerkiksi opiskelijat ovat yliopistossa vain väli-neellisistä syistä eli hankkiakseen ammatin ja hyvän palkan. Silloin arvoperustamme on ymmärretty väärin.

J: Opiskelijat ovat kyllä siinä suhteessa ”pragmaattisia”, etteivät he odota meidän tuovan suurta arvovaloa. Mutta eivät he myöskään suostu olemaan arvoton sukupolvi.

Arvoilla leikkimistä

Yhteiskuntatieteissä on sovellettu tavoite-keino -hierarkiaa pyrittäessä hyvään elämään ja hyvinvointiin.

J: Nykyisin eletään likinäköisesti eikä osata katsoa kauemmas. Kilpailukyyn nimissä tehdään äkkinäisiä ratkaisuja. Joskus tarvitaan utopioita, joiden nimissä otetaan pieniä askeleita kohti hyvinvointia.

P: Utopioilla on ollut oma merkityksensä arvojen muokkaajana. Ne ovat tapa koetella erilaisia arvoja.

J: Kilpailukyky-argumentti on levinnyt yhteiskunnassa laajalle, myös yliopistoihin. En usko, että se voi toimia loputtomasti.

P: Ei uusilla laeilla ihan helposti muuteta arvopohjia.

J: Yliopistouudistuspuheet ovat kiinnostavia. Perustetaan hallinnollisesti innovaatioyliopistoja, vaikeivät ne käskemällä synny.

P: Vielä pahempi on nimittää huippuyliopistoksi, ennen kuin koko yliopistoa on olemassa.

J: Se on varsinaista arvoilla leikkimistä.

Professori Marja Järvelä on tutkinut yhteiskuntapolitiittisia arvoja ja toimijoiden arvostuksia useissa kestävään kehitykseen liittyvissä tutkimushankkeissa. Nyt on meneillään kaksi Suomen Akatemiaan rahoitukseen nojaavaa hanketta, joista yksi koskee puun hankinnan sosiaalisia vaikutuksia Luoteis-Venäjällä (2004–2007) ja toinen Maaseudun pienyrittäjyyttä lähiruoan ja uusiutuvan energian tuotannossa Keski-Suomessa (2007–2009).

Professori Sami Pihlströmin johtama hanke Metafysiikan eettiset perustat sai Suomen Akatemian rahoituksen vuosille 2008–2011. Jyväskyläläisten tutkijoiden lisäksi hankkeessa on mukana helsinkiläisiä ja tamperelaisia tutkijoita.

Teknologia edistää koulutuksen tasa-arvoa

Jyväskylän yliopiston avoimen yliopiston arvoja ovat oppijälähtöisyys ja elinikäinen oppiminen, akateeminen sivistys, yhteistyökumppaneiden menestyminen, uudistuminen ja innovatiivisuus sekä kestävä kehitys. Arvot näkyvät tieto- ja viestintäteknologian eli tvtn opetusikässä monimuotoisten opiskelumahdollisuuksien tarjoamisena erilaisille opiskelijoille. Tvtn välityksellä tarjotaan koulutuksellista tasa-arvoa edistäviä opiskelumahdollisuuksia entistä laajemmalle opiskelijajoukolle Suomessa ja ulkomailla.

Kun muodollista pohjakoulutusta ei vaadita, on panostettava opiskelijoiden laadukkaaseen ohjaukseen ja opetukseen. Avoin yliopisto tukee myös yhteistyökumppaneitaan uuden teknologian käyttöönotossa. Opintojen monimuotoistaminen on ollut välttämätöntä toiminnan kehittämisessä ja uudistamisessa.

Tvt-opetuksen laajuutta ja käytänteitä selvitettiin kyselyllä viime keväänä. Sen mukaan käytänteet ovat yhtä vaihtelevia kuin avoimen yliopiston oppiaineet. Oppiaineissa on paljon verkkokursseja ja -tehtäviä, ilmoittautuminen, arviointi ja viestiminen hoidetaan pääosin sähköisesti.

Opettajat osallistuvat koulutuksiin ja kehittävät oppiaineitaan aktiivisesti tieto- ja viestintäteknikkaa hyödyntäviksi. Laatua etäopetukseen -hankkeessa on jaettu opettajien kokemuksia opetuskokeiluista ja verkkopetuksesta. Tavoitteena on, että arvojen merkitys hyvien tvtn käytänteiden luomisessa tiedostettaisiin laajemmin yliopistoyhteisössä.

Loppuuko ajattelu?

Tvtn laadun haasteita ovat toimintavarmuuden, käyttäjystävällisyyden ja varajärjestelmien kehittäminen.

– Laitteiden, ohjelmien ja tilojen tulee olla kunnossa eli koko prosessin pitää toimia, painottaa atk-suunnittelija **Jarmo Lehtovaara** tietohallintokeskuksesta.

Tietohallintokeskuksen suunnittelija **Markku Närhen** mukaan tvtn perustaitojen tulisi olla kansalaistaitoja, mutta käyttäjien ei tarvitse sopeutua kaikkeen vaan heidän tulisi vaatia kunnollisia ja helppokäyttöisiä palveluja.

– Sisältö ja toiminnallinen kehittäminen liittyvät avoimessa yliopistossa toisiinsa. Perusasioista tulee pitää kiinni eli tekniikan tulee olla apuväline oppimisessa. Laatu

Kuvassa artikkelin kirjoittajat Liisa Kytölä, Anna Bagge, Päivi Kananen, Hely Innanen ja edessä Antti Järvinen.

syntyy inhimillisistä tekijöistä, Närhi painottaa.

Molempien asiantuntijoiden mielestä tvtn opetusikä lisääntyy ja arkipäiväistyä tulevaisuudessa. Tulevaisuuden haasteita ovat koulutuksen kansainvälistyminen, verkostoituminen ja tekniikan nopea kehittyminen.

– Miten motivoida opiskelijoita teknologian käyttöön? Löytyisikö ratkaisu simulaatioympäristöistä tai yleensäkin sosiaalisesta mediasta? Vaarana on myös teknologiarippuvuus. Loppuuko ajattelu, jos sähköposti on jummassa, Närhi kärkeä.

Usein ongelmat syntyvät inhimillisistä tekijöistä ja ratkaisut niihin ovat yksinkertaisia.

– Älä hermostu, hengitä syvään ja rauhallisesti ja lue ruudulta toimintaohjeet, Lehtovaara kiteyttää osuvasti.

Anna Bagge, Hely Innanen, Antti Järvinen, Päivi Kananen ja Liisa Kytölä

Kirjoittajat ovat JY avoimen yliopiston opettajia

Artikkeli perustuu kirjoittajien TieVie -koulutuksessa kirjoittamaan kehittämishankkeeseen, jossa tarkasteltiin Jyväskylän yliopiston avoimen yliopiston arvoja tieto- ja viestintäteknologian (tvt) opetusikässä. Hanke on osa avoimen yliopiston laatutyötä. Hanketeksti on luettavissa osoitteesta www.avoin.jyu.fi/avoinyo/julkaisut/TieVie.

Kokkolan yliopistokeskus Chydenius

Avaa tutkimukselle tietä

Kokkolan yliopistokeskus Chydeniuksen kehittämispäällikkö **Anne Jokelalle** tuli viime keväänä täyteen 16 vuotta talossa. Syyskuun alusta lähtien hän on työskennellyt ensimmäistä kertaa virassa ja vastaa muun muassa yliopistokeskuksen strategisesta suunnittelusta, tehtävien koordinoinnista sekä taloudesta ja hallinnosta.

– Ison osan työstäni muodostaa yhteydenpito sidosryhmiimme. Yliopistokeskuksella on vahva yhteys Kokkolan seutuun ja siellä toimiviin yrityksiin. Laman jälkeen alue kävi läpi rankan rakennemuutoksen. Nyt väkiluku on kääntynyt kasvuun ja työpaikkoja on esimerkiksi metalli- ja veneenrakennusosalalla tarjolla enemmän kuin työntekijöitä.

Neljän yliopiston yhteistyötä

Kokkolan yliopistokeskus Chydenius

- henkilökuntaa noin 100
- opiskelijoita yli 4000 (luku sisältää tutkinto-opiskelijat, avoimen yliopiston opiskelijat sekä täydennyskoulutukseen osallistuneet)
- maistereita valmistui vuonna 2006 47, tohtoreita 4
- koulutus- ja tutkimusaloja ovat kasvatustieteet, tietotekniikka, yhteiskuntatieteet, kauppatieteet, lääketiede ja terveydenhoitoala sekä luonnontieteet
- yliopistokeskuksen toimintaa koordinoi Jyväskylän yliopisto, yhteistyökumppaneina ovat Oulun ja Vaasan yliopistot sekä uusimpana Tampereen teknillinen yliopisto

Yliopistokeskus oli osaltaan estämässä seudun ajautumista taantumiskierteeseen.

– Järjestimme työllistämiskoulutusta ja olemme voimakkaasti vaikuttaneet alueen IT-alan nousuun. Kymmenen vuoden aikana sen työpaikat ovat monikymmentäkertaistuneet, kiitos maisterikoulutuksen ja ammattikorkeakoulun, tähdentää Jokela.

Jokela valmistui aikanaan Tampereen yliopistosta pääaineenaan aluetiede.

– Osaamisen ja tutkimuksen kehittäminen ovat keskeisiä tekijöitä myös alueen kehittämisessä.

Korkea laatu on elinehto

Yliopistokeskuksen vahvuus on laatupalkittu aikuiskoulutus.

– Osaamisen tuottaminen palvelee alueen julkista hallintoa ja elinkeinoelämää. Haasteemme on nostaa tutkimuksen merkitystä entisestään ja pitää laatu jatkossakin korkeana – myös kansainvälisesti. Tutkimukselle on avattava tietä, jotta sitä osattaisiin entistä paremmin hyödyntää ja arvostaa, Jokela painottaa.

Yliopistokeskus on pieni toimija ja sijaitsee kaukana emoyliopistoista.

– On mietittävä tarkkaan tutkimuksen intressejä ja profiloitettava omille, vahvoille aloille. Myös suhteet emotiedekuntiin ovat tärkeitä. Ilman niitä ei meillä ole mahdollisuutta päästä eteenpäin. Tutkimuksessa ei ole maakuntasarjoja, vaan meidän on päästävä samaan laatuun kuin emoyliopistotkin.

Aikuiskoulutuksen merkitys ei tulevaisuudessa ainaakaan vähene.

– Kokkolan alueella opiskelevien aikuisten osuus on alhainen eli potentiaalia on.

Naapurusten tiivistä yhteistyötä

Syyskuussa käyttöön vihityn uuden rakennuksen myötä yhteistyö Keski-Pohjanmaan ammattikorkeakoulun kanssa tiivistyy entisestään – toimivathan opinahjot nyt naapuruksina, ja molempien henkilökunta ja opiskelijat syövät samassa ravintolassa. Haaveissa on myös yhteinen kirjasto.

– Yhteistyösopimus on vielä työn alla. Siinä sovimme muun muassa tilojemme käytöstä puolin ja toisin. Meillä on yhteisiä projekteja tai projektipareja erityisesti IT-alalla. Uudella kemian professorillamme on hyvät suhteet ammattikorkeaan, koska hän on aiemmin työskennellyt siellä. Meillä on ikään kuin kahden talon kemian tiimi. Avoimen yliopiston kautta tarjoamme opintoja myös ammattikorkean opiskelijoille, kertoo Jokela yhteistyön muodoista.

Uuden rakennuksen myötä yliopistokeskuksen status nousi uudelle tasolle.

– Niin kuin yksi työntekijämme sanoi, nythän tämä näyttää jo ihan yliopistolta, Jokela naurahtaa.

– Uusi rakennus asettaa meille haasteita, mutta toisaalta myös herättää enemmän luottamusta. Rakennuksessa on mietitty erityisesti aikuisopiskelijan tarpeita, ja etenkin ryhmätyötiloja on runsaasti. Sanoimmekin rakennuttajalle, että kyseessä ei ole kansakoulu eikä virasto vaan aikuisten oppimiskeskus. Ihmisten on viihdyttävä tiloissa.

Aluevaikuttaja vapaallakin

Anne Jokelan koti sijaitsee naapurikunnassa Lohtajalla – tosin parhaillaan menossa ovat Kokkolan ja sen ympäristökuntien yhdistymisneuvottelut. Niissä Jokelalla on tärkeä rooli, koska hän toimii Lohtajan kunnanvaltuuston puheenjohtajana.

– Oma aika on kortilla, koska työ ja luottamustehtävät täyttävät päivät. Kun haluan rentoutua, lähdän vesille tai rannalle. Meri on elämänlanka, jota ilman olisi vaikea olla.

Per Fjällströmin maalaus Anders Chydeniuksesta vuodelta 1770, Alavetelin kirkko.

Kuka oli Anders Chydenius?

Kokkolan kirkkoherra Anders Chydenius (1729–1803) oli Ruotsi-Suomen ja koko Euroopan varhaisimpia vapauden ja demokratian puolestapuhujia. Hänet tunnetaan erityisesti elinkeinovapauden esitaistelijana, mutta hän puolusti myös ilmaisu- ja uskonnonvapautta sekä työväestön oikeuksia.

Chydeniuksen suuria poliittisia saavutuksia olivat purjehdusoikeuksien saaminen Pohjanmaan kaupungeille ja painovapauden laajentaminen.

Chydeniuksen kirjoituksista kuuluisin on ”Den Nationnale Winsten” (1765), jossa hän esitti taloudellisen liberalismiin perusajatuksia hyvin samansuuntaisesti kuin aikalaisensa Adam Smith.

Kokkolan yliopistokeskus Chydeniuksen tehtäviin kuuluu Anders Chydeniuksen elämäntyön tunnetuksi tekeminen ja vaaliminen. Käynnissä on hanke, jonka tavoitteena on Chydeniuksen koottujen teoksien julkaiseminen.

Lisätietoja: www.chydenius.net

Realismilla supramolekyylien kimppuun

Kuka olet ja mitä teet?

Olen orgaanisen kemian professori **Kari Rissanen**. Olen työskennellyt tässä tehtävässä vuodesta 1995 lähtien. Ensi vuoden alussa aloitan viisivuotisen akatemiaprofessorikauden, jolloin voin keskittyä tutkimuksen tekemiseen.

Mitä orgaaninen kemia tutkii?

Orgaaninen kemia on elollisen aineksen, hiilen, kemian. Tutkimme uusien yhdisteiden valmistamista, rakenteita ja ominaisuuksia sekä erityisesti molekyylien välisiä vuorovaikutuksia. Luonnossahan kaikki tapahtuu juuri näihin vuorovaikutuksiin perustuen. Me tutkimme niitä nanokokoisilla molekyyliellä. Nanotieteissä liikutaan rajapinnoilla, jolloin tutkittavan ilmiön pieni koko hankaloittaa sen mekaanista hallintaa. Miten siirtää nano makroskoopiseen maailmaan?

Mitä orgaanisessa kemiassa tutkitaan nyt – entä tulevaisuudessa?

Nanotiede on jo tätä päivää, mutta tulevaisuudessa sitä tulee esiintymään entistä laajemmilla aloilla. Nanotiedettä ja nanoteknologiaa ei pidä sotkea toisiinsa. Nanotieteissä tutkitaan ilmiöitä, jotka tapahtuvat siinä koluokassa. Teknologia puolestaan soveltaa perustutkimuksen tuloksia. Yksi Nanoscience Centerissä löydetyn ilmiön sovellus on erityisen vahva muovi, hyp-toniitti®. Samoin eri tieteenalat, kemia, fysiikka ja biologia, siirtävät tutkimiaan ilmiöitä toistensa käyttöön.

Mikä tutkimusala on sinulle läheisin?

Akatemian rahoituksen saaneen tutkimukseni otsikko on ”Nanokokkoisten supramolekyylien itsejärjestäytyminen”. Supramolekyyliä voisi vaikka kuvata munkkirinkilällä, jonka keskelle reikään on asetettu oliivi. Erikseen ne ovat molekyyliä, mutta yhdessä ne muodostavat supramolekyylin. Itsejärjestäytyvät molekyyli tieteävät, mitä niiden kuuluu tehdä. Eli jos vaikka laitetaan tällaisia ”älykkäitä” legopalikoita muovipurkkiin ja ravistetaan, niin sieltä saadaan ulos valmis legoauto. Tutkimukseen osallistuu koko tutkimusryhmäni, mutta Akatemian rahoituksella voin palkata kolme uutta tutkijaa. Luulisin saaneeni rahoituksen, koska en hehkuttanut hake-muksessa liikaa ja luvannut kuuta taivaalta, vaan olin

realisti niin tulosten kuin itseni suhteen. Peiliin kannattaa aina katsoa. Parhaani tietysti teen.

Jos saisit olla yliopistodiktaattori, mitä tekisit?

Haluaisin uudistaa kaksiportaisen tutkintojärjestelmän sellaiseksi, että maisteritutkinto-oikeutta pitäisi hakea erikseen. Näin kaikki hakijat, niin omat perustutkinto-opiskelijat kuin maisteriohjelmiin muualta pyrkivät, olisivat samalla viivalla. Opiskelijoiden pitäisi todella miettiä, haluavatko he jatkaa valitsemallaan alalla ja valitsemassaan yliopistossa. Sinänsä hyvä nykyinen systeemi on vinoutumassa, kun opiskelijat pohtivat, onko kandidattitutkinto pakko ottaa ulos, jos aikoo valmistua maisteriksi. Samoin karsisin yliopisto-opetuksen päällekkäisyyksiä. Yliopistojen pitäisi profiloitua ja tehdä enemmän yhteistyötä. Siksi suhtaudunkin yliopistouudistukseen myönteisesti. Kulttuuri on tähän asti ollut liian jähmeää. Opiskellaan ja työskennellään professoriksi asti samassa yliopistossa – niinhän minäkin olen tehnyt.

Mitä tekisit, jos et olisi professori?

Varmaan olisin luonnontieteellisellä alalla tutkijana, koska olen aina ollut kiinnostunut kemiasta ja biologiasta. Minulla on ollut hyvä tuuri amatillisesti, koska olen osunut oikeaan aikaan oikeisiin paikkoihin.

Kirsi-Marja Nurminen

TEKSTI JA KUVA Kirsi-Marja Nurminen

Kaatumiset kuriin teknologian avulla

Kaatuminen on ikäihmisten yleisin tapaturma. Kotona asuvista yli 65-vuotiaista joka kolmas kaatuu vuosittain ja yli 80-vuotiaista jo puolet. Laitoksissa asuvista joka toinen 65 vuotta täyttänyt on kaatunut viimeisen vuoden aikana. Vakavien kaatumisvammojen, kuten lonkkamurtumien, seurauksena kolmasosa ikääntyneistä joutuu pysyvään laitoshoitoon. Kaatuminen on myös yli 65-vuotiaiden tavallisin tapaturmaisen kuoleman syy.

Inhimillisten tragedioiden lisäksi kaatumiset aiheuttavat suuria kustannuksia. Kaatumisvammojen hoitoon käytetään vuosittain miljoonia euroja. Esimerkiksi lonkkamurtumien kokonaishoitokustannusten hinnaksi laskettiin vuonna 2003 arviolta 115 miljoonaa euroa.

Kokkolan yliopistokeskus Chydeniuksessa käynnistyneessä Welmed-hankkeessa kehitetään kaatumisesta toipuille kuntoutusta tukevia teknologioita ja käytäntöjä. Welmed on jatkoa Palso-hankkeelle, jossa etsittiin kaatumista ehkäiseviä keinoja apuvälineistä ravitsemukseen ja jumppaan.

– Merkittävä osa hanketta on testauslaboratorion rakentaminen. Yhdessä paikallisten yritysten kanssa kehitämme mittausvälineitä, joiden avulla selvitämme kaatumisen taustalla olevia syitä. Kun ne löytyvät, kaatumisten ennalta ehkäisy ja kuntouttaminen on helpompaa, kertoo hankkeen projektipäällikkö **Magnus Björkgren**.

Uusi teknologia on tarkoitus levittää laboratoriosta maailmalle, kotihoidon ja yritysten tarpeisiin.

– Yhteistyökumppanimme laite- ja ohjelmistovalmistajat Hur Oy ja Raisoft Oy ovat kansainvälisiä yrityksiä. Siksi myös tutkimuksen ja kehitystyön on oltava kansainvälistä huippuluokkaa.

Kolmantena yhteistyökumppanina on fyysikaalinen hoitolaitos Medirex, jonka fysioterapeutti **Gerd Laxåback** on lainassa Welmed-hankkeessa.

– Tavoite on, että potilas itsekkin tiedostaisi ongelmat ja miten niitä voidaan ennaltaehkäistä, Laxåback täydentää.

Tieto lisää motivaatiota

Yksi laboratorion uutuuslaitteista on tasapainolauta, joka mittaa potilaan huojuntaa.

Gerd Laxåback tönäisee tasapainolaudalla seisovaa Magnus Björkgreniä, joka yrittää pysyä pystyssä.

– Laudalla seisotaan silmät auki ja kiinni. Lisäksi sillä testataan pehmeällä alustalla seisomista ja reagointia pienen töytäisyyn, Laxåback kertoo.

Tasapainon mittauksen lisäksi laboratorioissa tehdään toiminnallisia mittauksia, kuten potilaan kykyä nousta tuoilta seisomaan ilman apua, askellustesti tai ulottuvuuden mittausta.

– Annamme potilaille ohjeita esimerkiksi lihasvoiman harjoittamiseen. Näillä testattavilla asioilla on suora yhteys kaatumisiin. Silti terveydenhoidossa ei ole tarpeeksi tietoa niistä. Esimerkiksi sitä, miten hyvin pystyy seisomaan, ei testata. Se pitäisi saada mukaan rutiinitarkastuksiin, Laxåback vaatii.

Palaute laboratorioissa tehdyistä testeistä ja kuntoutusohjeista on ollut myönteistä.

– Ihmisten motivaatio kasvaa tiedon myötä. Myös seuranta on helpompaa, tietää Laxåback.

– Mietinnässä on, voisiko palvelua laajentaa kaikkiin kiinnostuneisiin. Ajoissa saatu tieto voisi auttaa tasapaino-ongelmien ennaltaehkäisyssä, pohtii Björkgren.

Vancouver-koodi ratkoo tekijyyttä eettisesti

Pääosa koskaan eläneistä tutkijoista elää nyt. Kilpailu tutkimustulosten julkituomisesta on valtaisa ja kansainvälisten, tutkimuksen määrän ja laadun indikaattoreiden käyttö tutkimustyön tulosten mittaamisessa on yleistynyt. Yliopistojen välinen kilpailu luo tutkijoille aikaisempaa enemmän julkaisupaineita, julkaisujen määrä on virantäytöissä keskeinen arviointiperuste ja kansallinen UPJ-järjestelmä asettaa julkaisujen määrän yliopistojen henkilökunnan palkkauksen yhdeksi kriteeriksi. Eettisesti kestävä julkaiseminen on myös yliopiston laatujärjestelmän kannalta tärkeä periaate.

Eettisesti kestävä julkaiseminen edellyttää keskustelua tutkimustulosten tuottamisen ja julkaisemisen tavoista yliopistossamme. Eettisen toimikunnan toukokuussa järjestämässä Julkaisemisen etiikka -seminaarissa keskustelun aiheiksi nousivat muun muassa tieteenalojen erilaisten nimi- ja julkaisukäytäntöjen huomioiminen, kansainvälistymisen eettiset pelisäännöt, aineistojen käyttöoikeudet, julkaisemisen nopeus ja määrällisyys, kilpailu rahoituksesta, kansallisen julkaisemisen ongelmat sekä millä perusteella saadaan nimi julkaisuun.

Arvokeskustelua kaivataan: kenen tarpeet ohjaavat julkaisemisesta? Kenen on yleisinhimillinen vastuu eettisesti kestävästä julkaisemisesta?

Yhteisten pelisääntöjen luominen tukemaan yliopistomme eettisesti kestävä julkaisutoimintaa ulottuu myös tutkimusprojektien ja -hankkeiden hallintoon. Erityisesti monitieteisten hankkeiden aikaansaamiseksi yhteinen tutkimusideoiden tuottaminen ja kehittämisen tutkimussuunnitelmaksi edellyttää selkeitä eettisiä periaatteita tutkimusidean omistajuudesta ja jakautumisesta yhteisen prosessin aikana. Hyvänä sovelluspo-

hjuna toimii esimerkiksi Vancouver-koodi, joka määrittelee ideasta tutkimukseksi -prosessin aikaisen eettisesti kestävän tekijyyden normit.

Hannakaisa Isomäki ja Antti Mero

Lisätietoja Vancouver-koodista esim. Kovanen, P. & Saarela, O. 2002. Tiedejulkaisun toimittajan moraalinen vastuu. Teoksessa S. Karjalainen et al. (toim.) Tutkijan eettiset valinnat. Gaudeamus: Helsinki, s. 291

Professori Louis H. Kauffman osoitti kesäkoulussa, ettei todellisuutta pidä arvoida vain sen perusteella, mitä näemme.

TEKSTI Jorma Kyppö

KUVA Kirsi-Marja Nurminen

Maailma on arvoitusten solmu

Solmuston herra, The Lord of the Links, vieraili Jyväskylässä

Solmut ovat ihmiskunnan historiaa. Maailman vanhin tunnettu solmu sidottiin Karjalasta löytyneeseen Antrean verkkoon 10 000 vuotta sitten. Mutkikkaita solmurakenteita löytyy myös kelttien hiidenkivistä, ja muinaiset inka-intiaanit käyttivät quipu-solmujaan viestivälineinä.

Solmuilla on pyritty selvittämään varsin yllättäviäkin asioita, kuten esimerkiksi lordi Kelvin vuonna 1867 ato-

min rakennetta, jonka olemme oppineet ymmärtämään Bohrin atomimallin näköisenä. Mutta kukapa atomia olisi koskaan nähnyt? Kelvinin ideaa on pidetty solmuteorian alkuna, sillä se motivoi muutaman tunnetun aikalaismatematiikan luokittelemaan solmuja.

Solmuteoriassa (Knot Theory) usean yhteen kietoutuneen solmun joukkoa, solmustoa, kutsutaan nimellä punos (link). Solmut ovat meille kaikille tuttu asia, mut-

---

Solmu on määritelty avaruudessa annetuksi itseensä sulkeutuvaksi käyräksi

ta solmuteoria tieteenalana voi nostaa useimmille suupieleen vienon hymynkareen. Solmuteoria on läheistä sukua verkkoteorialle ja molemmat topologiana tunnetulle matematiikan haaralle.

Solmu on määritelty avaruudessa annetuksi itseensä sulkeutuvaksi käyräksi, joka voidaan kuvata projisioimalla se tasokäyräksi. Kolmiulotteiset solmut aina yksinkertaisesta merimiessolmusta kaikkein monimutkaisimpiin voidaan näin kuvata verkkoteorian välinein. Verkot taas voidaan aina esittää matriiseina ja saada niille numeerinen esitystapa, mikä antaa mahdollisuuden hallita niitä matemaattisesti.

Vuonna 1985 löydetty Jonesin polynomi-invariantti toi solmut uudelleen fysiikan yhteyteen, kun löydettiin selkeitä yhtäläisyyksiä kvanttifysiikan perustana olevaan kvanttiteoriaan, statistisen fysiikan perusyhtälöihin, kvanttikenttäteoriaan, Einsteinin suhteellisuusteoriaa sivuvaan kvanttigravitaatioon ja jopa alkeishiukkasiin.

Solmuihin liittyvää teoriaa on sovellettu myös Tutten polynomien kautta verkkoteoriassa, kvanttietokoneisiin liittyvässä kvanttilaskennassa sekä biologiassa DNA:n kaksoiskierteen analysoinnissa.

Aivot solmuun

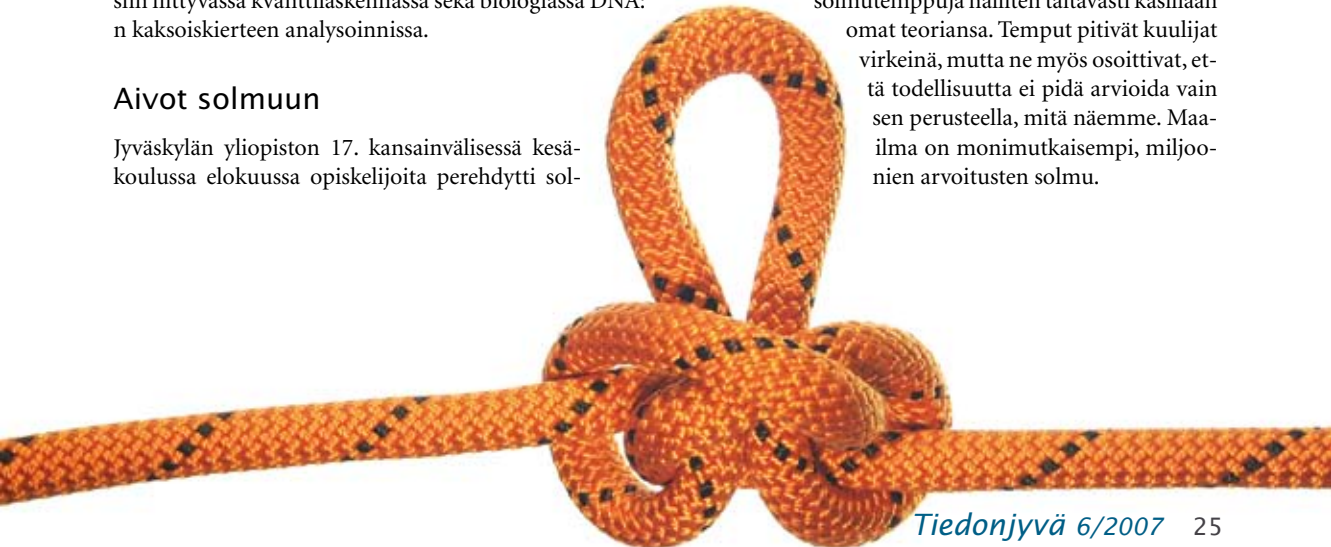
Jyväskylän yliopiston 17. kansainvälisessä kesäkoulussa elokuussa opiskelijoita perehdytti sol-

muteoriaan Illinoisin yliopiston professori **Louis H. Kauffman**. Kauffman nousi tunnetuksi alallaan 1980-luvulla, ja juuri hän toi solmut yllättävällä tavalla takaisin fyysikkojen työpöydille.

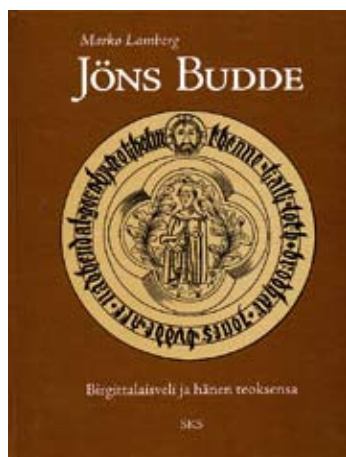
Edellä mainitut Jonesin polynomit ovat vain erikoistapaus Kauffmanin polynomeista. Kauffman on julkaissut useita alaa käsitteleviä kirjoja ja artikkeleita, mutta tietämystä riittää myös fysiikkaan, topologiaan, verkkoteoriaan, algebraan ja kybernetiikkaan. Hän on julkaisusarjan “Journal of Knot Theory and its Ramifications” perustaja, säännöllinen kolumnisti ja toimittaja kahdessa muussa julkaisussa sekä Amerikan kyberneettisen yhdistyksen puheenjohtaja.

Kauffmanin saaminen kesäkoulun luennoitsijaksi oli vuosituhannen alusta alkaneen pitkällisen taivuttelun tulos. Avainasemassa oli hänen läheinen kollegansa, vuonna 1996 kesäkoulussa opettanut professori **Frank Hary**.

Kauffmanin luennot ovat kiehtovia. Raskaankin, aivot solmuun laittavan teorian väliin hän sijoitti hauskoja solmutemppeja halliten taitavasti käsillään omat teoriansa. Temput pitivät kuulijat virkeinä, mutta ne myös osoittivat, että todellisuutta ei pidä arvioida vain sen perusteella, mitä näemme. Maailma on monimutkaisempi, miljoonien arvoitusten solmu.

Jöns Budde – kiistelty keskiaikainen kynäniekka

Marko Lamberg (2007) *Jöns Budde: Birgittalaisveli ja hänen teoksensa. Suomalaisen Kirjallisuuden Seura, Helsinki.*

Jöns Budde on yksi tunnetuimmista keskiajalla eläneistä suomalaisista. Hän vaikutti Naantalın birgittalaisluostarissa 1400-luvun loppupuolella ja tuotti hengellistä kirjallisuutta luostariyhteisön tarpeisiin. Jyväskylän yliopiston yhteisöhistorian dosentti **Marko Lamberg** on tutkinut birgittalaismunkin elämää ja tuotantoa jo proseminaarityöstään lähtien pian parinkymmenen vuoden ajan.

Lambergin teos jakautuu kahden osaan, joista ensimmäinen sisältää kymmenestä birgittalaisveljen tekstistä koostuvan Jöns Budden kirjan suomennoksen. Toisessa osassa Lamberg esittelee Jöns Budden henkilöhistoriaa, luostariyhteisön elämää sekä miesten

ja naisten asemaa Jöns Budden kirjoituksissa.

Tutkijoiden käsitykset Buddesta ovat ristiriitaisia: jotkut pitävät häntä Suomen ensimmäisenä kirjailijana, toiset pelkkänä kääntäjänä. Lambergin teos kuitenkin osoittaa, että myös kääntäjällä oli oma sanomansa. Keskiajalla kääntäjän rooli oli tärkeämpi kuin nykyään, koska harva osasi lukea tai kirjoittaa ja vielä harvempi taisi latinaa.

Jöns Budden monipuolisella tuotannolla olikin merkittävä asema luostariyhteisössä. Hänen tekstejään käytettiin papiston tarpeisiin, mutta niitä luettiin myös viihdyttävänä ajanvietteenä. -JK

Oppimisyhteiskunta haastaa vanhan koiran oppimaan uusia temppuja

Kaisa Collin ja Susanna Paloniemi (toim.) (2007) *Aikuiskasvatus tieteenä ja toimintakenttänä. PS-Kustannus, Jyväskylä.*

Elämme oppimisyhteiskunnassa, jossa elinikäinen oppiminen on välttämätöntä yhteiskunnan kilpailukyvyn varmistamiseksi. Yhteiskunnan

ja työelämän vaatimuksien lisäksi ihmisiä ajaa opintielle myös luontainen tarve itsensä kehittämiseen. Aikuiskasvatustiede tarkastelee aikuisen oppimista niin oppijan itsensä kuin aikuiskasvattajien ja yhteiskunnankin näkökulmista.

Aikuisiällä oppiminen ja työelämän muuttuviin haasteisiin vastaa-

minen voi olla vaikeaa, koska aiemmasta muodollisesta koulutuksesta on usein vierähtänyt pitkästikin aikaa. Iän ja elämäkokemuksen myötä karttunut kokemuksellinen tieto helpottaa kuitenkin uusien taitojen omaksumista.

Jyväskylän yliopiston kasvatustieteen laitoksella työskentelevien Kai-

Urheiluhistoriaa Paavo Nurmen ajoista nykypäivään

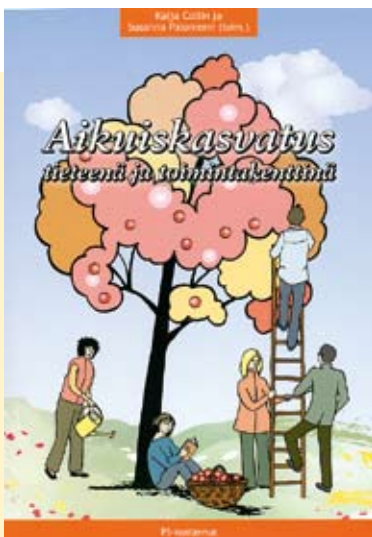
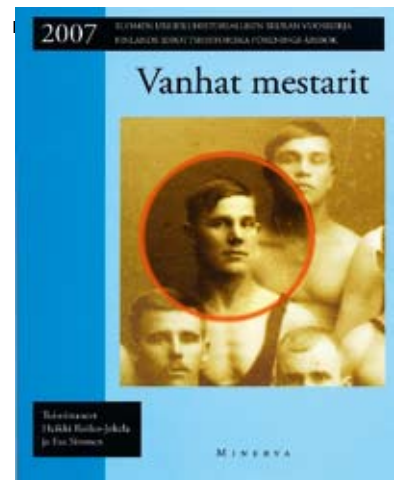
Heikki Roiko-Jokela ja Esa Siironen (toim.) (2007) Vanhat mestarit: Suomen urheiluhistoriallisen seuran vuosikirja. Minerva kustannus, Jyväskylä.

Suomen urheiluhistoriallinen seura kokoaa yhteen urheilun ystäviä ja alan tutkijoita. Seuran julkaisemassa vuosikirjassa esitellään alan harastuksen ja tutkimuksen tuoreinta satoa. Jyväskylän yliopiston Suomen historian dosentti **Heikki Roiko-Jokelan** yhdessä yhteiskuntatieteiden tohtori **Esa Sirolan** kanssa toimittama *Vanhat mestarit* -teos dokumentoi urheiluhistoriaa aikakaudesta ja lajista toiseen. Lajien kirjo on laaja ja teoksessa mitellään niin itämaisissa taistelulajeissa kuin

painimolskillakin ja pyrhedetään uinnin pärskeistä alppihihdon tuiskeisiin.

Teos koostuu kymmenestä artikkelista ja laajasta arviointiosuudesta. 1930-luvun urheiluhistorialliset käänteet ovat kirjassa vahvasti esillä. Artikkeleissa ruoditaan muun muassa Paavo Nurmen palkkioskandaalia ja Tulenkantajien suhtautumista Berliinin olympialaisiin sekä tarkastellaan naisurheilijoiden asemaa Mussolinin ruumiinpolitiikan raameissa.

Teos asettaa myös suomalaisen jalkapalloilun syntyhetket suurenuslasin alle ja pohtii yleisurheilun muuttuvaa naiskuvaa. *Vanhat Mestarit* tarjoaa urheilun ystäväille mielenkiintoisen ja monipuolisen aika-

ja Collinin ja Susanna Paloniemen toimittaman kirjan kahdeksan artikkelia tarjoavat kattavan katsauksen sekä aikuiskasvatustieteen historiaan että käytännön toimintaan aikuiskasvatuksen kentällä. Teos valottaa myös aikuiskasvatustieteen tulevaisuuden näkymiä.

Kirjan keskeisimpiä teemoja ovat

aikuiskasvatuksen käytännön sovellukset, työssä oppiminen sekä ikääntyneiden oppiminen. Artikkeleiden loppuun on lisätty tekstin omaksumista tukevia pohdintatehtäviä. -JK

Vesistöjen pohjasedimentit voivat olla ympäristöriski

FM Päivi Meriläisen ympäristötieteen väitöskirja *Exposure assessment of animals to sediments contaminated by pulp and paper mills* tarkastettiin 17.8. Vastaväittäjänä oli professori Peter Hodson (Queen's University, Kanada) ja kustoksena professori Jukka Rintala.

Lihavuus vaikeuttaa iäkkäiden liikkumista

TtM Sari Stenholmin gerontologian ja kansanterveyden väitöskirja *Lihavuus kävelymaikkeuksien riskitekijänä ikääntyvillä suomalaisilla miehillä ja naisilla. Mekanismit, pitkäaikaiset vaikutukset sekä sairauksien ja fyysisen suorituskyvyn merkitys* tarkastettiin 17.8. Vastaväittäjänä oli professori Kaisu Pitkälä (Helsingin yliopisto) ja kustoksena professori Taina Rantanen.

Voimaharjoittelu ja ruoka aseiksi ikääntymistä vastaan

TtM Janne Sallisen liikuntafysiologian väitöskirja *Dietary Intake and Strength Training Adaptation in 50–70-year old Men and Women* tarkastettiin 17.8. Vastaväittäjänä toimi professori Steven J. Fleck (Colorado College, USA) ja kustoksena professori Keijo Häkkinen.

Kreikka lähentynyt Eurooppaa viime vuosikymmeninä

YTM Minna Raskun valtio-opin väitöskirja *On the Border of East and West – Greek Geopolitical Narratives* tarkastettiin 18.8. Vastaväittäjänä oli professori Astéris Huliáras (Harokopio University, Ateena) ja kustoksena professori Pekka Korhonen.

Jalkapalloilijat kannattaa ottaa mukaan joukkueen päätöksentekoon

LitL Antti Nikanderin liikuntapsykologian väitöskirja *Tehtäväsuuntauneen motivaatioilmaston edistäminen miesten jalkapallojoukkueen valmennuksessa* tarkastettiin 22.8. Vastaväittäjinä olivat professori Marjatta Vanhalakka-Ruoho (Joensuun yliopisto) ja emeritusprofessori Juhani Kirjonen sekä kustoksena professori Taru Lintunen.

Koulutuksen arviointi takkuilee Suomessa

KM Raimo Lapiolahden kasvatus-tieteen väitöskirja *Koulutuksen arviointi kunnallisen koulutuksen järjestäjän tehtävänä – Paikallisen arvioinnin toteutumisedellytysten arviointia erään kuntaorganisaation näkökulmasta* tarkastettiin 24.8. Vastaväittäjänä oli professori Kyösti Kurtakko (Lapin yliopisto) ja kustoksena professori Pauli Kaikkonen.

Vanhempien mielestä lapset onnistuvat koulussa kykyjensä ansiosta

Psm Katja Natalen psykologian väitöskirja *Parents' Causal Attributions Concerning Their Children's Academic Achievement* tarkastettiin 24.8. Vastaväittäjänä oli professori Hannu Rätty (Joensuun yliopisto) ja kustoksena professori Jari-Erik Nurmi.

Talo tuo miehen tunteet pintaan

FL Pirkko Luoman nykykulttuurin tutkimuksen väitöskirja *Tämä paikka. Kertomus maaseudulla 1950-luvulla rakennetusta talosta sanoin ja kuvin* tarkastettiin 25.8. Vastaväittäjänä oli professori Marjatta Saarnivaara ja kustoksena erikoistutkija Erkki Vainikkala.

Erilaiset valintapaineet nopeuttavat mahlakärpästen ilmiäsuon evoluutiota

FM Jarkko Routon evoluutiogeneetiikan väitöskirja *Genetic and phenotypic divergence in *Drosophila virilis* and *D. montana** tarkastettiin 31.8. Vastaväittäjänä oli professori Leo Beukeboom (University of Groningen, Alankomaat) ja kustoksena professori Anneli Hoikkala.

Koululaiset mukaan terveysneuvonnan keskusteluun

TtM Kirsti Kasilan terveyskasvatuksen väitöskirja *Schoolchildren's oral health counselling within the organisational context of public oral health care: Applying and developing theoretical and empirical perspectives* tarkastettiin 31.8. Vastaväittäjänä oli professori Eino Honkala (Turun yliopisto) ja kustoksena dosentti Marita Poskiparta.

väitökset jatkuvat seuraavalla sivulla

tietoniekkka

Verkkopelit luovat uusia yhteydenpidon mahdollisuuksia

Jättiläiset, menninkäiset ja soturit ovat vallanneet tanssilattian ja tunnelma on katossa: Anarchy Online-verkkopeliyhteisön jäsenet juhlivat pelin syntymäpäivää tanssittamalla hahmojaan pelimaailmassa. Verkkopeliyhteisöt ovat internetissä pelattavien pelien ympärille muodostuneita sosiaalisia verkostoja, jotka tarjoavat edellä mainitun kaltaisia uusia yhteydenpidon mahdollisuuksia. **Marko Siitonen** tarkasteli väitöstutkimuksessaan verkkopeliyhteisöjen vuorovaikutusta. Siitosen mukaan verkkopeliyhteisöt eivät merkittävästi eroa kasvokkain tapaavista yhteisöistä.

– Perusdynamiikka on pitkälle samanlainen. Verkossa solmittu ihmissuhde voi olla sen osapuolille aivan yhtä arvokas kuin kasvokkain solmittu. Pitkäaikainen vuorovaikutus taas tekee mahdolliseksi maineen muodostumisen, eli jäsenet saavat tätä kautta ikään kuin kasvot, Siitonen selittää.

Siitonen mukaan uudet viestintämuodot eivät tule korvaamaan muuta viestintää ja yhteydenpitoa, vaan tukevat ja täydentävät niitä. Verkkopeliyhteisöt rikastuttavat jäsentensä sosiaalista elämää.

– Muualla muodostuneet yhteisöt ja kaveriporukat voivat pitää yhteyttä verkkopelien välityksellä ja tietysti

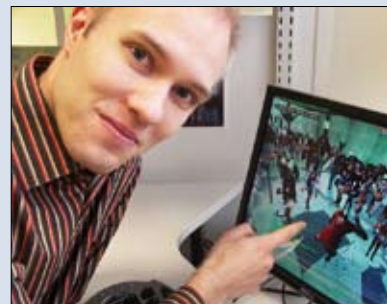
sama voi tapahtua myös toisinpäin.

Verkkopeleistä voi myös koettaa ennustaa teknologisen ja sosiaalisen kehityksen tulevaisuutta.

– Peleissä on paljon leikkisyyttä ja kokeilunhalua. Niinpä niissä voidaan testata sovelluksia, jotka ovat liian kokeilullisia liitettäväksi vakavampiin käyttöliittymiin, Siitonen kertoo.

Sosiaalisen kehityksen näkökulmasta hän uskoo vapaaehtoiseen valintaan perustuvan yhteisöllisyyden vahvistuvan ja yhteydenpidon tapojen monipuolistuvan. Nykyisellään pelit tukevat tekstipohjaista, kuvallista ja ääneen perustuvaa viestintää. Ne tarjoavat myös yhteydenpidon mahdollisuuksia, joita ei muualla yleensä hyödynnetä, kuten sanattoman viestinnän simuloinnin. Jos soturi siis tyrii tärkeän tehtävän, voi menninkäinen viestiä tuotumuksensa näyttämällä kansainvälistä käsi-merkkiä. -JK

KIRSI-MARJA NURMINEN

Uusia menetelmiä aivohalvauk- kuntoutukseen

TtM Outi Pyöriän fysioterapian väitöskirja *Reliable Clinical Assessment of Stroke Patients' Postural Control and Development of Physiotherapy in Stroke Rehabilitation* tarkastettiin 1.9. Vastaväittäjänä oli professori Juhani Sivenius (Kuopion yliopisto) ja kustoksena professori Ari Heinonen.

Optimistiset nuoret menestyvät lukiossa ja jatko-opinnoissa

Psl Sirpa Vahteran psykologian väitöskirja *Optimistit opintiellä: opinnoissaan menestyvien nuorten hyvinvointi lukiosta jatko-opintoihin* tarkastettiin 7.9. Vastaväittäjänä oli professori Hannu Perho (Joensuun yliopisto) ja kustoksena professori Jari-Erik Nurmi.

Aikuisen aito läsnäolo vahvistaa lapsen itsetuntoa

KM Päivi Koiviston kasvatustieteen väitöskirja *Yksilöllistä huomiota arkisissa tilanteissa. Päiväkodin toimintakulttuurin kehittäminen lasten itsetuntoa vahvistavaksi* tarkastettiin 7.9. Vastaväittäjänä oli professori Anneli Niikko (Joensuun yliopisto) ja kustoksena professori Helena Rasqu-Puttonen.

Lasten puhe kehittyä eri tahtia

FL Päivi Torvelaisen suomen kielen väitöskirja *Kaksivuotiaiden lasten fonologisen kehityksen variaatio. Puheen ymmärrettävyyden sekä sananmuotojen tavoittelun ja tuottamisen tarkastelu* tarkastettiin 8.9. Vastaväittäjänä oli emeritusprofessori Antti Iivonen (Helsingin yliopisto) ja kustoksena emeritusprofessori Matti Leiwo.

PISA-kokeiden käännökset pääosin luotettavia

FM Inga Arffmanin soveltavan kielitieteen väitöskirja *The Problem of Equivalence in Translating Texts in International Reading Literacy Studies* tarkastettiin 14.9. Vastaväittäjänä oli dosentti Sauli Takala ja kustoksena professori Minna-Riitta Luukka.

Epätasapainofysiikan ilmiöt avautuvat yksinkertaistetuilla malleilla

FM Otto Pulkkinen teoreettisen fysiikan väitöskirja *Zero-range processes and their applications* tarkastettiin 14.9. Vastaväittäjänä oli Dr. Martin Evans (University of Edinburgh, Iso-Britannia) ja kustoksena dosentti Juha Merikoski.

Loiselle isäntä on energialähde ja kulkuväline

FM Daniel Beneshin limnologian ja hydrobiologian alan väitöskirja *Larval life history, transmission strategies, and the evolution of intermediate host exploitation by complex life-cycle parasites* tarkastettiin 21.9. Vastaväittäjänä oli professori Jukka Jokela (EAWAG, Sveitsi) ja kustoksena professori Tellervo Valtonen.

Verkkopelaaminen edistää yhteisöllisyyttä

FM Marko Siitosen puheviestinnän väitöskirja *Social Interaction in Online Multiplayer Communities* tarkastettiin 22.9. Vastaväittäjänä oli yliasistentti Tony Manninen (Oulun yliopisto) ja kustoksena professori Maarit Valo.

 APURAHAT
2008

 Ruoalla on monta merkitystä
Margaret Atwoodin romaaneissa

FM Johanna Lahikaisen naistutkimuksen väitöskirja *"You look delicious"*. *Food, Eating, and Hunger in Margaret Atwood's Novels* tarkastettiin 6.10. Vastaväittäjänä oli dosentti Päivi Kosonen (Tampereen yliopisto) ja kustoksena dosentti Eeva Jokinen.

Hyvä suhde vanhempiin on tärkeää vuoroasuville lapsille

KM Hannariikka Linnavuoren kasvatustieteen väitöskirjan *Lasten kokemuksia vuoroasumisesta* tarkastettiin 12.10. Vastaväittäjänä oli professori Anja Riitta Lahikainen (Tampereen yliopisto) ja kustoksena professori Leena Laurinen.

Itähämäläisten kartanoiden arkkitehtuuri kertoo aatelissuvun elämäntavasta

FL Birgitta Stjernvall-Järven taidehistorian alan väitöskirjan *Karta-noarkkitehtuuri osana Tandefelt-suvun elämäntapaa* tarkastettiin 13.10. Vastaväittäjänä oli professori Laura Kolbe (Helsingin yliopisto) ja kustoksena professori Heikki Hanka.

Uutta tietoa mustien aukkojen termodynamiikasta

FM Ari Peltolan teoreettisen fysiikan väitöskirja *Studies on the Hawking Radiation and Gravitational Entropy* tarkastettiin 13.10. Vastaväittäjänä oli professori Steven Carlip (Institute for Theoretical Physics, Hollanti) ja kustoksena FT Markku Lehto.

Suomen Kulttuurirahaston apurahat myönnetään pääasiassa yksityishenkilöille, työryhmille ja yhteisöille suomalaisen kulttuurin edistämiseen. Apurahat on tarkoitettu jatko-opintoihin ja tutkimustyöhön kaikilla tieteen aloilla sekä taiteelliseen työskentelyyn, myös koko vuodeksi. Kokovuotista apurahaa on mahdollista hakea myös kolmeksi vuodeksi.

Henkilökohtaisen kokovuotisen apurahan saaneille voidaan myöntää lisääpurahana noin 400 euroa henkilövakuutuksen järjestämiseksi.

Erityisesti tuetaan hankkeita, jotka etsivät uusia yhteyksiä tieteen ja taiteen eri alojen välille. Lisäksi tuetaan kulttuuripoliittisesti merkittäviä hankkeita, jotka edellyttävät tavantasaista suurempaa rahoitusta.

Apurahoja voi hakea myös tieteellisen kirjallisuuden käänntämiseen ja oppikirjojen kirjoittamiseen.

Erityisapurahat

Kaksivuotisiin **tieteen työpajoin** myönnetään 1–2 apuraha. Apurahan suuruus on 100.000 euroa vuodessa. Se on tarkoitettu tutkijoiden ja tutkijaryhmien yhteistyöhön sellaisen tutkimusongelman käsittelemiseksi, jonka parissa ainakin osa tutkijoista on työskennellyt jo aiemmin, mutta joka hyötyisi eri taitojen yhdistämisestä.

Lisäksi jaetaan yksi tai useampi 20.000 euron **Eminentia-apuraha**. Se on tarkoitettu varttuneille tieteenharjoittajille ja taiteilijoille käytettäväksi esimerkiksi tieteellisen tai taiteellisen elämäntyön ja siitä saadun kokemuksen pohdiskelevaan kirjoittamiseen. Tarkemmat ohjeet hakuoppaassa www.skr.fi/apurahat

Haku aika on 1.–31.10.2007. Apurahoja haetaan Kulttuurirahaston hakulomakkeella. Hakemukset liitteineen toimitetaan osoitteella Suomen Kulttuurirahasto, PL 203, 00121 Helsinki. Viimeisen hakupäivän kotimaan postileima hyväksytään. Ulkomailta lähetettyjen hakemusten tulee olla rahaston toimistossa 31.10.2007. Käsiteltäväksi ei oteta faksilla tai sähköpostilla lähetettyjä eikä myöskään myöhästyneitä hakemuksia.

Lisätietoja apurahoista saa rahaston kotisivuilta www.skr.fi, sähköpostitse info@skr.fi tai puhelimitse (09) 612 810 klo 10–15 sekä nimikkorahastojen erityistarkoituksista hakulomakkeen mukana jaettavasta ja kotisivuilta saatavasta hakuoppaasta.

Hakulomakkeita voi noutaa kotisivuilta www.skr.fi, Suomen Kulttuurirahaston toimistosta, Bulevardi 5 A, 00120 Helsinki, arkisin klo 8.30–15.30, yliopistoista ja korkeakouluista tai tilata sähköpostitse info@skr.fi, faksilla (09) 640 474 tai puhelimitse (09) 612 810.

Lausunnot: Hakija pyytää lausunnon antajaa toimittamaan lausunnon sähköisesti osoitteessa www.skr.fi/lausunnot. Vaihtoehtoisesti voi käyttää myös tulostettavaa lomaketta tai antaa lausunnon vapaamuotoisesti.

Myönnettyistä apurahoista ilmoitetaan apurahan saajille helmikuun puolivälin jälkeen 2008. Apurahat julkistetaan Suomen Kulttuurirahaston vuosijuhlissa 27.2.2008. Tämän jälkeen ne ovat nähtävissä rahaston kotisivuilla.

Painava päätös

Ennen ihmisten valintojen vaikeutta eri elämäntilanteissa kuvattiin usein siten, että toisella olkapäällä istui enkeli ja toisella piru. Yleensä enkeli edusti tässä kuviossa oikeaa ja piru vääriä tapoja toimia.

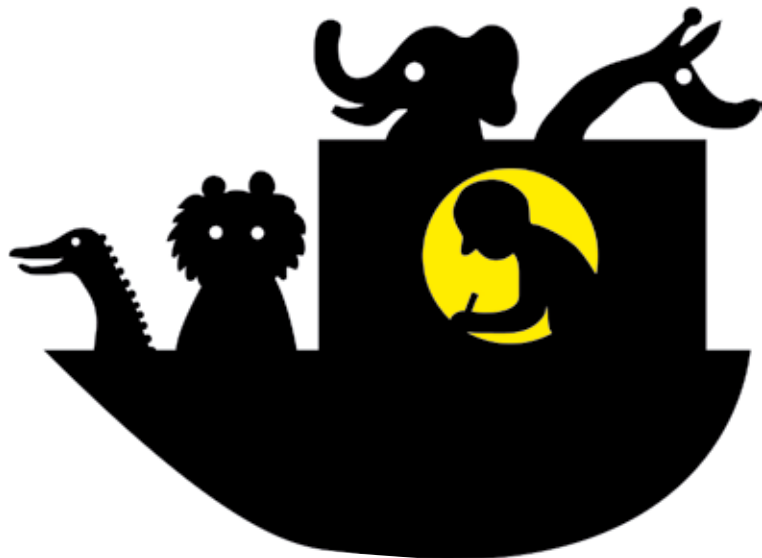
Asian voi nähdä toisinkin aikana, jolloin oikean ja väärän käsitteet ovat alati muuttuvia ja määrittelijästään riippuvaisia. Kun tähän vielä lisätään se, että oman toiminnan seurausten ennalta tietäminen on mahdollista, kummatkin olkapäät alkavat valintatilanteessa painaa aivan yhtä raskaasti.

Piruun liitetään uskonnollisissa teksteissä usein kapinallisuuden ja tottelemattomuuden ominaisuudet. Jos ajatellaan, että piru korvataan röyhkeydellä ja enkeli kiltteydellä, paino vain lisääntyy. Liiallinen kiltteys saattaa olla harjoittajalleen taakka, joka lopulta hävittää ihmisen oman persoonan. Toisaalta äärimmäinen röyhkeys muovaa ennen pitkää ihmisestä vain omaa etuaan ajattelevan henkilön, jolle muut ovat pelkkä väline oman itsensä korostamiseen. Toisin sanoen olkapäällä istuu valittavana vain huonoja vaihtoehtoja.

Toisaalta voidaan myös ajatella, että olkapäiden neuvonantajina ovat ylpeyden syntiin langennut enkeli ja hänen nöyrä entinen kollegansa. Tuolloin olkapäiden päällä istuvilla hahmoilla saattaa yhtäkkiä olla aivan samaa sanottavaa. Jokin päätös saattaa molempien neuvonantajien mielestä olla kannatettava, tosin aivan eri syistä. Siinä, missä nöyryys sitoo näkemyksensä yhteiseen hyvään, ylpeys haaveilee oman henkilökohtaisen maineen ja kunnian kasvamisesta.

Ei siis ihme, että monien ihmisten hartioita särkee, toisilla harvemmin ja toisilla käytännössä koko ajan. Mutta jos hartiat rentouttaa hetkeksi, niiden päällä istuvat neuvonantajat menettävät jalansijansa ja karisevat maahan. Jäljelle jää päässä asustava järki, jolla on neuvonantajien kadottua esteetön viestintäyhteys sydämeen. Kun päätökset tekee näiden kahden yhteistyönä, tulos on yleensä parempi kuin silloin, jos pälyilee jatkuvasti sivuilleen viisaiden neuvojen toivossa.

Nooa

PIIROS: JONNA MARKKULA

There is no Blueprint for the University Reform

With the University Reform in 2009, universities will gain more independence from the state. This will require massive changes in legislation and a reorganization of the ways in which university administration works. The reform aims at securing a competitive edge for Finnish universities and Finnish society.

– Even though we have done a good job with the resources we have, it is difficult to make progress when we are financially tied to the state economy. The most successful universities in the world are all financially autonomous. The reform gives universities more freedom to make their own decisions and profile themselves as they wish. A reform of this scale has not been carried out in universities since the institution itself was established, emphasizes **Erkki Tuunanen**, Director of Administration at the University of Jyväskylä.

At this stage of the reform, the Director of Administration urges all members of staff to participate.

– Everybody has a say on the functional and cultural rules of the

Director of Administration Erkki Tuunanen (in the middle), Secretary General of the University of Jyväskylä's Student Union Tuomas Viskari (left) and the Dean of the Faculty of Humanities Maarit Valo.

reform. I wish people would speak out about their ideas spontaneously. People have an exceptional opportunity to influence the outcome of the reform because it has no blueprint, notes Tuunanen.

However, it makes no sense to change everything. The dean of the Faculty of Humanities, Vice Chairman of the Finnish Union of University Professors, and Professor of

Speech Communication, **Maarit Valo**, would like to maintain extensive basic research in the new university.

– It is what we are famous for here in Jyväskylä, and I would not want to throw the baby out with the bathwater. I think that our university has also succeeded in providing opportunities for the staff to have an influence and participate in decision-making.

The World is a Knot of Mysteries

Knots are a part of human history. The oldest known knot was tied 10 000 years ago in the Antrea net, found in Karelia. Complex knot structures can also be found in the menhirs of the Celts, and the ancient quipu of the Incas, which they used as means of communication.

In Knot Theory, a bundle consisting of several knots tied together is called a link. Knots are familiar to all of us. Most people tend to raise a smile at a field of study called "knot theory," which is itself a close relation to "net theory." Both of these are related to a branch of Mathematics called Topology.

Professor Louis H. Kauffman

At the 17th International Summer School of the University of Jyväskylä, in August this year, students were introduced to knot theory by **Louis H. Kauffman**, a professor at

the University of Illinois. The organizers of the summer school had been trying to persuade him to lecture at Jyväskylä ever since the turn of the Millennium. His close colleague, Professor Frank Harary, who taught at the summer school in 1996, played a central role in getting Kauffman to Jyväskylä.

Kauffman is a fascinating lecturer, performing entertaining knot tricks in between lecturing about mind-boggling theories. In addition to keeping the listeners alert, the tricks also showed that reality should not be judged only on the basis of what we see. The world is far more complex. In fact, one could even say it is a knot of millions of mysteries.

continues >>

Learning Centre for Adults opened in Kokkola

A new building at the Kokkola University Consortium, Chydenius, was opened in the beginning of September. It raised the status of the University Consortium to a higher level.

– In fact, to quote one of our employees, this is beginning to look like a University now, says Development Manager **Anne Jokela**.

– On the one hand, the new building sets challenges for us, but on the other, it evokes more trust. In designing the building, special attention has been paid to the needs of adult students, and we now have more space for group work. When talking to the contractor, we emphasized that this is a learning centre for adults, not an office building, or a primary school.

Jokela is in charge of the strategic planning, co-ordination of tasks, and finance and administration of the University Consortium. One of the main strengths of the University Consortium is its award-winning adult education.

– The development of expertise serves the public administration and economy of the area. Our challenge is to raise the significance of research and maintain its high quality in the future, in international contexts also. We must pave the way for research, so that people would appreciate it more and know how to apply it, Jokela emphasizes.

The University Consortium is small and located far from the parent university.

– We have to carefully consider our research interests and profile ourselves to match the fields of study in which we are most competent.

The relations with the parent faculties are also important. Without them, we have no chance of developing. There is no minor league in research; we must be able to match the quality of the parent universities.

vitriini

Katkelmä keskiaikaa

Mikä?

Yksi lehti keskiaikaisesta, italialaista alkuperää olevasta graduualista eli kirjasta, joka sisältää kaikki laulut katolisesta messusta neumaattisella nuottikirjoituksella merkittynä. Tätä musiikkia kutsutaan gregoriaaniseksi kirkkolauluksi. Sivun koko on 54 cm korkea ja 40,5 cm leveä. Materiaaliltaan sivu on valkeaa pergamenttia. Tekstiä on sivun molemmilla puolilla.

Kuka?

Lehden on yliopiston museolle lahjoittanut emeritusprofessori **Bo Lönnqvist** jäähyväisluentonsa yhteydessä joulukuussa 2004. Lönnqvist oli hankkinut sen helsinkiläisestä Nordiska Antikvariska Bokhandeln -antikvariaatista.

Miksi?

Graduaalin sivu on peräisin tuntemattomasta benediktiiniläisluostarista, missä se on kopioitu käsin ennen vuotta 1485. Graduaalit olivat paksuja teoksia, koska eri kirkkopäiville oli omat laulunsa. Sivut olivat kookkaita, jotta kuoro olisi nähty laulaa siitä. Latinankielinen graduuaali on vieläkin katolisen kirkon käytössä.

Vanhanaikaisen gregoriaanisen laulun käyttö katolisissa jumalanpalveluksissa on viime vuosikymmeninä vähentynyt. Nykyinen paavi **Benedictus XVI** on kuitenkin asettanut sen suosijaksi. Syyskuussa voimaan tulleen paavin antaman säädöksen mukaan vanhoja jumalanpalvelusmuotoja tulisi suosia.

Museon kokoelmissa olevan sivun laulut liittyvät Pyhän Agathan päivään, jota vietetään 5.2. Pyhä Agatha oli neitsytmartyyri, jota kidutettiin kristittyjen vainossa repimällä hänen rintansa irti. Agatha suojeleekin muun muassa rinta-

syöpään sairastuneita. Agathan messussa lauletaan muun muassa "Kutsun eläväksi Jumalaksi häntä, joka on minulle luvanut parantaa kaikki haavani ja palauttaa minulle rintani".

Graduaalin toisella puolella on lueteltu Pyhän Scolastican ja Pyhän Valentinuksen päivien messun lauluja. Valentinuksen päivää vietetään nykyisin ystävänpäivänä 14.2.

Graduaalin kaikista vaiheista ei ole tietoa, mutta Suomeen kirjan osti antikvaarin omistaja vuonna 1953. Graduaali hajotettiin yksittäisiksi sivuiksi, koska kokonaiselle kirjalle ei löytynyt ostajaa.

Ennen Suomea graduuaali oli Alankomaissa, Haagissa, Max Elten antikvaarissa. Sodan aikana Elte oli natsien vainoa paossa Lontoossa. Graduale säästyi piilossa antikvaarin lukitussa kellarissa, mutta Elten vanhemmat joutuivat natsien uhreiksi.

Tiedot perustuvat yliopiston museon suunnittelijan, **Teemu Korkiakankaan** selvityksiin. -KMN

Tässä sarjassa kerrotaan Jyväskylän seminaarin, kasvatusopillisen korkeakoulun ja yliopiston historian pieniä tarinoita yliopiston museon tallentamien esineiden kautta. Museon perusnäyttely on tällä hetkellä suljettu S-rakennuksen peruskorjauksen vuoksi.

Väitöksiä

26.10. klo 12, Villa Rana, Blomstedtin Sali. **THM Heli Valkeisen** liikuntalääketieteen väitöskirjan *Physical fitness, pain and fatigue in postmenopausal women with fibromyalgia: effects of strength training* tarkastustilaisuus. Vastaväittäjänä apulaisprofessori Kaisa Mannerkorpi (Göteborgin yliopisto) ja kustoksena professori Urho Kujala.

26.10. klo 12, MaA 211, Mattilanniemi. **FL Pasi Reinikaisen** kasvatustieteen (OKL) väitöskirjan *Sequential Explanatory Study of Factors Connected with Science Achievement in Six Countries: Finland, England, Hungary, Japan, Latvia and Russia. Study based on TIMSS 1999* tarkastustilaisuus. Vastaväittäjänä professori Svein Lien (Oslo yliopisto) ja kustoksena professori Jouni Viiri.

9.11. klo 12, FYS1, Ylistörinne. **FL Olavi Hakkaraisen** fysiikan väitöskirjan *Pupils' mental models of a pulley in balance, and how models are changed by successive pulley demonstrations* tarkastustilaisuus. Vastaväittäjänä professori Jouni Viiri ja kustoksena professori Jukka Maalampi.

10.11. klo 12, Jyväskylän normaali koulu, Auditorio. **FL Hannele Karan** kasvatustieteen (OKL) väitöskirjan *Ermutige mich Deutsch zu sprechen. Portfolio als Evaluationsform von mündlichen Leistungen* tarkastustilaisuus. Vastaväittäjänä dosentti Sauli Takala (Åbo Akademi) ja kustoksena professori Pauli Kaikkonen.

16.11. klo12, FYS 1, Ylistö. **MsC Min-Qin Renin** soveltavan fysiikan väitöskirjan *Nuclear microscopy: development and applications in atherosclerosis, Parkinson's disease and material physics* tarkastustilaisuus. Vastaväittäjänä Dr. Karen Kirkby Reader ja kustoksena professori Harry J. Whitlow.

16.11. klo 12, MaA 103, Mattilanniemi. **PsL Anne Puolakanahon** väitöskirjan *Early Prediction of reading skills – Phonological awareness and*

related language and cognitive skills in children with familial risk for dyslexia tarkastustilaisuus. Vastaväittäjänä professori Rauno K Parrila (University of Alberta) ja kustoksena professori Timo Ahonen.

17.11. klo 12, Agora, auditorio 2. **KM Päivi Fadjukoffin** väitöskirjan *Identity Formation in Adulthood* tarkastustilaisuus. Vastaväittäjänä professori Jane Kroger (University of Tromsø) ja kustoksena professori (emerita) Lea Pulkkinen.

17.11. klo 12, A 103, Musica. **FM Sari Sulkusen** suomen kielen väitöskirjan *Authenticity of Text in International Reading Literacy Assessments. Focusing on PISA 2000* tarkastustilaisuus. Vastaväittäjänä professori Karin Taube (Mid Sweden University) ja kustoksena emeritusprofessori Matti Leiwo.

17.11. klo 12, Agora, auditorio 3. **YTM David Hoffmanin** yhteiskuntapolitiikan väitöskirjan *The Career Potential of Migrant in Finnish Higher Education* tarkastustilaisuus. Vastaväittäjänä Directeur de Recherche Christine Musselin (Centre de Sociologie des Organisations, Laboratoire de Sciences-Po associé au CNRS) ja kustoksena professori Marja Järvelä.

30.11. klo 12, Villa Rana, Blomstedtin Sali. **KM Pasi Savonmäen** kasvatustieteen (OKL) väitöskirjan *Opettajien kollegiaalinen yhteistyö ammattikorkeakoulussa* tarkastustilaisuus. Vastaväittäjänä dosentti Pasi Sahlberg (Helsingin yliopisto) ja kustoksena professori Pauli Kaikkonen.

Tapahtumia

23.10. klo 12, Agora, Auditorio 2 ja Lea Pulkkinen Sali. **World Usability Day 2007 Jyväskylä – Varaslähtö** sekä **Käytech-projektin päätösseminaari**. Lisätietoja: Tuomo Kujala, puh. (014) 260 4660, tuomo.kujala@jyu.fi.

25.–27.10. Agora. **Nanoscience Days 2007**. Tapahtuma on suunnattu kaikille nanotieteistä ja -tekniologiasta kiinnostuneille tutkijoille. Lisätietoja: Riitta-Liisa Kuittinen, (014) 260 4769, riitta-liisa.kuittinen@jyu.fi.

27.10. klo 9, Seminaarimäki, A-rakennus. **Kirjallisuuden ja suomen kielen alumni- ja mentoripäivä**. Lisätietoja: Kaisa Ahvenjärvi, (014) 260 1303, ahvenjar@edu.jyu.fi.

29.10. klo 13.15, Seminaarinmäki L-304. **Yhdeksän mitalin olympiasankari LitT (h.c.) Heikki Savolaisen syntymän 100-vuotisjuhla**.

30.10.–1.11. Agora ja Jyväskylän Paviljonki. **Korkeakoulujen valtakunnallinen IT2007 -tapahtuma**. Lisätietoja: Kazimiera Väisänen, 050 385 4838, kvaisane@cc.jyu.fi, www.jyu.fi/it2007

13.11. klo 16.15, päärakennus, C1. **Emeritusluentonsarja**: professori, emerita Sirkka Heiskanen-Mäkelä luennoi aiheesta Suomenoskirjallisuuden ja sen tutkimuksen historiaa. Lisätietoja: Anneli Hietaluoma, puh. (014) 260 3721, anneli.hietaluoma@jyu.fi.

27.11. klo 16.15, päärakennus, C1. **Emeritusluentonsarja**: professori, emerita Liisa Lautamatti luennoi aiheesta Kielen ihmemaa. Lisätietoja: Anneli Hietaluoma, puh. (014) 260 3721, anneli.hietaluoma@jyu.fi.

28.11. klo 12, päärakennus, C1. **Virkaanastujaiset**: virkaan astuvat, saksan kielen professori Kirsi Pakkanen-Kilpiä sekä kansantaloustieteen professori Ari Hyytinen. Tilaisuus on kaikille avoin. Lisätietoja: Liisa Harjula, (014) 260 1043, liisa.harjula@adm.jyu.fi.

29.–30.11. Agora. **YHYS syyskollokio 2007**. Lisätietoja: Reijo Mustakorpi, 040 734 3817, retamust@cc.jyu.fi.

Hotelli Milton

Viihdy ja nuku hyvin!

Hotelli Miltonin henkilökunta toivottaa Sinut lämpimästi tervetulleeksi tunnelmalliseen hotelliimme. Hotellimme ei kuulu ketjuihin vaan on ollut yksityisomistuksessa yli 40 vuotta.

Hotellin ilmapiiriä on rakennettu huolellisesti kotoisaksi ja viihtyisäksi. Kaikki huoneet ovat persoonallisia, viihtyisiä ja mukavia. Tervetuloa!

Hotelli Milton

Hannikaisenkatu 29, 40100 JYVÄSKYLÄ
Puhelin 014-3377 900
info@hotellimilton.com

www.hotellimilton.com